

OSNOVNA ŠOLA I MURSKA SOBOTA
ŠTEFANA KOVAČA 32
9000 MURSKA SOBOTA

RAZISKOVALNA NALOGA

**Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih:
Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno
od valov**

PODROČJE: SLOVENSKI JEZIK ALI KNJIŽEVNOST

Avtorice:

Eva Vučko, Lara Pučko, Zara Bertalanič

Mentorici: Milena Mohorko

Andreja Ošljaj

Murska Sobota, marec 2020

Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujemo mentoricama Andreji Ošlaj in Mileni Mohorko za njuno svetovanje, podporo in vodenje pri nastajanju naše naloge. Posebej se zahvaljujemo pisatelju Feriju Lainščku in gospe Gizeli Žižek, ker sta si vzela čas za naš intervju. Hvala Pii Kološa, ki je prispevala ilustracije.

Ravno tako se zahvaljujemo naši ravnateljici gospe Tanji Cesnik, ki je podprla našo idejo in izdelavo naloge.

Hvala vsem, ki so nam nesebično pomagali pri izdelavi raziskovalne naloge.

Hvala

Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov

POVZETEK

Prekmurje je kot dogajalni prostor prisotno v več slovenskih romanih. V začetku svojega ustvarjanja je Miško Kranjec ugotavljal, da se Prekmurja ne spomni noben literat. Danes temu ni tako. Prekmurski človek je vedno znal obdelovati svojo zemljo, nikoli posegati po tujem in živeti v sožitju z vsemi ljudmi, ki v srcu pošteno mislijo.

Poklon prekmurski ravnici so dali tudi pisatelji Feri Lainšček, Ferdo Godina in Miško Kranjec. V izbranih literarnih delih so natančno opisali prekmursko ravnico, polja in travnike, skratka pokrajino, ki je dajala preživetje »malemu« kmečkemu človeku. Reka Mura pa je poznala sleherno zgodbo prebivalcev, ki so živeli ob njej. Te dele pogosto prekriva gozd, kar je pomagalo, da se je ohranila pestra paleta redkih živali. Obiskovalci Prekmurje ponavadi povezujejo predvsem s štorcljami, ki so postale nekakšen zaščitni znak pokrajine ob Muri. Živali, ki bivajo v prekmurski pokrajini pa so še: čaplje, fazani, divji golobi, škrjanci, škorci, žabe, metulji, čebele ...

Na eni strani so ljudje živeli na vasi, v preprostih kmečkih hišah, imeli so nekaj zemlje, ki so jo obdelovali in seveda živali, ki pa so značilne za vsa kmečka gospodarstva nasploh. Premožnejši ljudje, meščani in duhovščina, so živeli v mestih, posedali v kavarnah, se izobraževali ...

Iz obravnavanih literarnih del smo izluščili misli, ki opevajo našo prekmursko pokrajino. Ob minuli 100-letnici priključitve smo se želeli na tak način pokloniti pokrajini na levem bregu Mure.

KLJUČNE BESEDE: Ločil bom peno od valov, Bele tulpike, Na valovih Mure, Feri Lainšček, Prekmurje, Miško Kranjec, Ferdo Godina.

Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov

ABSTRACT

Prekmurje is a setting present in several Slovenian novels. At the beginning of his work, Miško Kranjec stated that no writer remembers Prekmurje. This is not the case today. Prekmurian man has always been able to cultivate his land, never to interfere with others' property and to live in harmony with all people who think honestly in their hearts. The writers Feri Lainšček, Ferdo Godina and Miško Kranjec also paid tribute to the Plain of Prekmurje.

Their selected literary works accurately describe the Prekmurje plain, fields and meadows, in short a landscape that gave the livelihood of a "small" peasant man. The Mura River, however, knew every story of the people who lived next to it. These parts are often covered by forest, which has helped to preserve the diverse range of rare animals. Visitors usually associate Prekmurje with storks, which have become a trademark of the Mura region. The animals that live in the Prekmurje region are: herons, pheasants, wild pigeons, larks, starlings, frogs, butterflies, bees ... On one hand, people lived in villages, in simple farm houses, they had some land that they cultivated and, of course, animals, which are typical for all farms in general. Wealthier people, townspeople and clergy, lived in cities, sat in cafes, educated ...

From the literary works discussed, we extracted thoughts that praise our Prekmurje landscape. With the last 100th anniversary of accession, we wanted to pay homage to the landscape on the left bank of the Mura River.

KEY WORDS: I will separate the foam from the waves, the White Tulips, on the Mura waves, Feri Lainšček, Prekmurje, Miško Kranjec, Ferdo Godina.

Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 METODOLOGIJA	2
2.1 Namen raziskovalne naloge	2
2.2 Cilji raziskovalne naloge	2
2.3 Raziskovalne hipoteze:	3
TEORETIČNI DEL	4
3. Predstavitev izbranih romanov	4
3.1 Bele tulpike	4
3.2 Ločil bom peno od valov	7
3.3 Na valovih Mure	13
4 POJMI, VEZANI NA IZBRANA LITERARNA DELA	18
4.1 Roman	18
4.2 Hvalnica	18
4.3 Novela	18
4.4 Okvirna zgodba	18
EMPIRIČNI DEL	19
5 ANALIZA IZBRANIH LITERARNIH DEL	19
5.1 Ločil bom peno od valov	19
5.2 Na valovih Mure	27
5.3 Bele tulpike	41
5.4 Primerjava vseh treh literarnih del	48
5.5 Misli o Prekmurju	50
6 ANALIZA INTERVJUJEV	53
6.1 Intervju s Ferijem Lainščkom	53
6.2 Intervju z gospo Gizelo Žižek	57

Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov

7 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK.....	60
8 VIRI IN LITERATURA	63
9 PRILOGE.....	64

KAZALO SLIK

Slika 1: Ferdo Godina.....	6
Slika 2: Feri Lainšček	12
Slika 3: Miško Kranjec	17
Slika 4: Prekmurska ravnica	20
Slika 5: Reka Mura.....	22
Slika 6: Siva čaplja	23
Slika 7: Modriš.....	25
Slika 8: Mlin na Muri	28
Slika 9: Štorklja.....	33
Slika 10: Hruška	38
Slika 11: Raca	41
Slika 12: Duhovnik.....	43
Slika 13: Bele tulpike	45
Slika 14: Vrabec	47
Slika 15: Kmečka hiša	50

1 UVOD

Prekmurje je kot dogajalni prostor prisotno v več slovenskih romanih. V začetku svojega ustvarjanja je Miško Kranjec ugotavljal, da se Prekmurja ne spomni noben literat. Danes temu ni tako. Prisotno je v delih prekmurskih pisateljev in pisateljic, bolj ali manj znanih. Prekmurje je bilo že od nekdanj znano po številnih piscih. V prejšnjih stoletjih je bil prekmurski knjižni jezik temelj in vir zapisane besede. Znanje je bilo lahko zapisano v tem jeziku, za kar so skrbeli številni izobraženi katoliški in protestantski duhovniki, ki so se zavedali, da je preproste ljudi mogoče poučevati le v domačem jeziku.

»Mali« človek, kot ga je imenoval Miško Kranjec, je še pred časom s svojim delom zaznamoval prekmurski prostor, danes pa v večji meri njegovo delo tone v pozabo. Poteze na obrazu in gube slehernega prekmurskega človeka govorijo svojo zgodbo. To so ljudje, ki so na levem bregu Mure s svojim življenjem in delom tako ali drugače pustili pečat. Ljudje, ki so znali ohraniti svoj jezik, kulturo in vero.

Prekmurski človek je vedno znal obdelovati svojo zemljo, nikoli posegati po tujem in živeti v sožitju z vsemi ljudmi, ki v srcu pošteno mislijo. Zemljo, ki je veliki večini predstavljala vir preživetja, je spoštoval kot veliko dragocenost. Dan se je začel in končal na zemlji.

Tu je še reka Mura, ki nosi zgodbe teh ljudi. Skozi zgodovino je bila meja za tisočletno in politično razmejitev. Izrazita prehodnost pokrajine je omogočala vedno nova naseljevanja in odseljevanja ljudi. Zaradi tega je v deželi nastajal narodno pisan svet. Bila je priča številnim ljubeznim in drugim dogodkom. Ljudem je dajala delo in hrano, vendar tudi jemala. Po njej so odplavale številne zgodbe, ki so bile skrite javnosti.

Lansko leto smo obeležili 100-letnico združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Praznik lahko prispeva k utrjevanju zavesti, da narod, ki se ne zaveda in ne spoštuje svoje zgodovine, nima prihodnosti. In Prekmurje kot še precej neokrnjen del naroda nosi še kako pomemben del in pečat slovenske zgodovine. To se kaže v jeziku, narodni zavesti in sožitju med različnimi narodi, v še dokaj neokrnjeni naravi prekmurskih ravnin in še v marsičem.

2 METODOLOGIJA

Pri izdelavi raziskovalne naloge smo si pomagale s teoretičnimi in empiričnimi raziskovalnimi metodami. Uporabile smo deskriptivno metodo, ki je temeljila na analizi strokovne literature. S to analizo smo skušale izluščiti nekatere odgovore na vprašanja, ki smo si jih zadale. Nekaj gradiva je tudi internetnega.

Lastno raziskavo smo opravile v empiričnem delu, kjer smo uporabile metodo analize za raziskovanje izbranih literarnih del.

Pri intervjuju smo si pomagale z metodo analize, kjer smo prišle do določenih ugotovitev. Rezultate smo vrednotile in jih interpretirale s pomočjo sinteze.

2.1 Namen raziskovalne naloge

Namen naše raziskovalne naloge je bil predstaviti izbrane prekmurske pisatelje in njihova dela. Zanimalo nas je tudi, kako pogosto je v teh delih omenjena prekmurska pokrajina in prekmurski človek, katere rastline, živali in zgradbe so bili značilni za ta prostor. Kolikokrat se to pojavlja pri posameznem avtorju in kje so podobnosti med njimi.

2.2 Cilji raziskovalne naloge

- Na kratko predstaviti avtorje: Miška Kranjca, Ferija Lainščka in Ferda Godino.
- Predstaviti strnjene vsebine izbranih del.
- Izipisati povedi, ki opisujejo prekmursko pokrajino, človeka, rastline, živali ter zgradbe.
- Opraviti in analizirati intervju s pisateljem Ferijem Lainščkom in Gizelo Žižek, ki je osebno poznala Ferda Godino.
- Zbrati posamezni misli, ki opevajo prekmurskega pokrajino.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

2.3 Raziskovalne hipoteze:

1. Vsi trije izbrani pisatelji opevajo prekmursko pokrajino in preprostega kmečkega človeka.
2. V vseh treh literarnih delih je mogoče zaznati živali in rastline, ki so značilni za ta predel Slovenije.
3. V vseh treh literarnih delih so omenjene in opisane samo preproste kmečke hiše.
4. Pisatelj Feri Lainšček se je zgledoval po svojih predhodnikih, posebej po Mišku Kranjcu.

TEORETIČNI DEL

3 PREDSTAVITEV IZBRANIH LITERARNIH DEL

3.1 Bele tulpike

3. 1. 1 Kratka vsebina romana

Zgodba govori o kaplanu Arpadu, ki je služil Bogu v Lendavi. Zelo je bil navezan na svojo mamo, zaradi katere je v Lendavo tudi prišel. Njegov najboljši prijatelj, sodnik Krampač, je z ženo in otrokoma tudi živel v Lendavi in Arpad jih je dokaj pogosto obiskoval. To domačemu dekanu ni dišalo in ga je na to tudi opozoril. Kaplan si je vse to vzel k srcu, saj je bil bolj občutljive sorte in dekana ni maral. Nekega dne so ga Krampačevi povabili na kosilo, tja pa naj bi prišla tudi židovska družina, Brünerjevi s hčerko Rahelo. Njeni člani so prijateljevali s Krampačem. H kaplanu je nekega dne prišel prijatelj plebanuš Kandič in mu zaupal svojo skrivnost. Zaljubil se je namreč v neko dekle. Arpada je močno zaskrbelo, saj se je Kandič pregrešil. Priznanje ga je zelo potrlo. Ob Bertinem (Krampačeva žena) godu ji je Arpad prinesel vazo s šestimi belimi tulpikami z Bistrice, njegovega rodnega kraja. Spominjale naj bi jo na mladostniške dni, ko so skupaj s Krampačem in Vido hodili ob rokavih reke Mure. Darila se je razveselila, občudovala pa ga je tudi Rahela, v katero se je Arpad takrat tudi zaljubil. Po Raheli je ves čas hrepenel in ji ljubezen tudi izpovedal. Skrivaj sta se dobivala, kar pa je na ušesa prišlo tudi dekanu in materi, ki mu tega ni mogla odpustiti in vez med njima se je počasi trgala. Arpada so zaradi njegovih dejanj prestavili v turniško župnijo k župniku Grafiču. Tam se je počutil bolje, a vseeno ni mogel pozabiti Rahele. Zdaj so o njuni zvezi vedeli že skoraj vsi. Kmalu je Rahela zanosila, a otroka ni smela obdržati, starši so jo prisilili v splav. Arpad ji splava ni mogel odpustiti in takrat sta se zadnjič videla. Moral se je iti zagovarjat k škofu in ta mu je svetoval, da duhovniški poklic začasno opusti. Vrnil se je domov k mami, a ta ga ni hotela niti pogledati. Njeno zdravje je počasi pešalo in na zadnje ni mogla niti vstati, sinu pa še zmeraj ni odpustila. Bil je zelo potrtn in ni imel volje za nobeno delo. Ko je mati umrla, je na svoji domačiji počasi propadal. Ljudje na vasi so ga ozmerjali, občutil ni več nobenega spoštovanja. Nekega dne pa je na obisk prišel Krampač z družino. Prinesel je novice o Raheli, ki se je vrnila z Madžarske in ga čaka v Lendavi, da bi skupaj ponovno zaživela. Arpad je ponudbo zavrnil in se vdal žalosti

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

in obupu. Na koncu je postal povsem otopel in je lahko le še pisal o svoji žalostni življenjski zgodbi (Godina 1978).

3. 1. 2 Ferdo Godina

Pisatelj Ferdo Godina se je rodil v Dolnji Bistrici, 17. oktobra leta 1912 v malokmečki družini z enajstimi otroki. Po štirih razredih bistriške šole je odšel za tri leta na klasično gimnazijo v Ljubljano. Zaključna gimnazijska leta je prebil v Mariboru in se tam preživljal z inštrukcijami in občasnimi honorarji, ki jih je dobival za statiranje v gledališču. Po eni strani ga je vleklo na gledališki oder in je v ta namen opravil nedeljsko dramsko šolo, po drugi strani pa je pod psevdonimom G. Ferdo in Bistrički Ferko začel v novicah objavljati krajšo pripovedno prozo, deloma v prekmurščini, deloma že tudi v knjižni slovenščini. Kot član organizacij Akademskega agrarnega društva Njiva in delegat Zveze društev kmečkih fantov in deklet, ki sta delovali za kulturno-prosvetno in družbeno ozaveščanje slovenskega podeželja, je po prekmurskih vaseh prirejal in izvajal gledališke igre. Pridružil se je tudi Klubu prekmurskih akademikov, kasneje je postal tudi njegov urednik. V tem času se je približal zahtevam po revolucionarni spremembi družbe. S tega zornega kota je presojal družbeno dogajanje v Prekmurju in svoja opažanja priobčeval v Jutru, Mariborskem večerniku Jutra in drugod. Njegovo pripovedno prozo so objavljali npr. v Ljubljanskem zvonu, Modri ptici, Sodobnosti in mariborskih Obzorjih. V skladu s svojimi prepričanji se je leta 1941 pridružil partizanom in tam opravljal najrazličnejše naloge, pri katerih je bil tudi dvakrat ranjen. Oktobra 1944 ga je vodstvo slovenskega odpora po dveh neuspešnih poskusih preboja v tretje poslalo v Prekmurje, kjer naj bi razširil in okrepil sicer šibko odporiško gibanje ter vodstvo seznanjal s političnim položajem v Prekmurju. Po vojni je v rodni pokrajini bil najprej urednik Novega časa, nato pa je sodeloval pri Ljudski pravici, bil direktor Slovenskega knjižnega zavoda, upravnik in organizator založniške dejavnosti Slovenske matice, dramaturg Triglav filma ter novinar Ljubljanskega dnevnika. Umrl je kot svobodni književnik v Ljubljani 14. julija leta 1994.

POMEMBNEJŠA DELA:

ROMANI:

Bele tulpike, Jaz sem njena mama, Hiša na samem

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

KRATKA PROZA:

Krivda Jerčerkove Kristine, Ljudje

PRIPOVEDNA DELA ZA MLADINO:

Pravljica o logarnici, Zmaj v oknu, Siničke v škornju

NAGRADE, ODLIKVANJA, POIMENOVANJA:

Levstikova nagrada leta 1974,

red bratstva in enotnosti II. stopnje leta 1945,

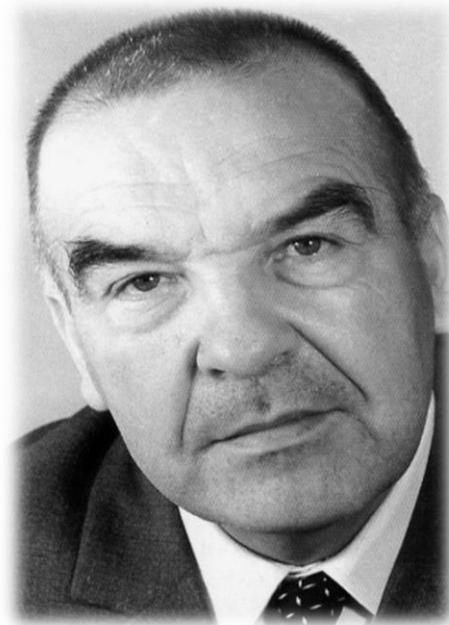
red zaslug za ljudstvo II. stopnje leta 1945,

partizanska spomenica leta 1941,

Godinova pohodna pot,

Kulturno društvo Ferdo Godina.

Slika 1: Ferdo Godina

Vir: www.kl-kl.si

3.2 Ločil bom peno od valov

3.2.1 Kratka obnova romana

Roman *Ločil bom peno od valov* je avtor Feri Lainšček ustvaril in posvetil svoji pokrajini, reki, mestu in ženski duši. Sestavljen je iz treh novel in uvoda ter zaključka Juliana Spranskega. Dogaja se v času prve svetovne vojne in razpada Avstro-Ogrske.

1. novela

Devica

Elica Sreš je bila 23-letnica, ki je živela s svojo materjo. Zelo dolgo sta živeli sami, zato jima noben moški ni prišel več zelo blizu. Mati je Elici rekla, da je bil grofovski vrtnar v vasi in prosil dekleta, ki bi šla za sprevedom na pogrebu hčerke beltinskega grofa Avgusta Zichyja, Theodore. Elica ni hotela iti, vendar si je po skrivnostnih sanjah premislila. Sanjala je, da ji je neka ženska nastavila svilen ženski čevelj, naj si ga pomeri, saj je le-tega našla ob postelji njenega sina, ki se od takrat naprej čudno vede. Elica je vedela, da čevelj ni njen, ugotovila pa je tudi, da je bil od Theodore. Naslednji dan, med sprevedom, je ugledala moškega in začela sta se spogledovati. Med potjo domov, sta se srečala in ponudil ji je prevoz. Predstavil se je kot Ivan Spransky, uslužbenec radgonske vodne uprave.

Lovec

Ivan je Elici postajal vedno bolj všeč, vendar je bila tudi v dvomih, kajti bil je skoraj 12 let starejši od nje. K Sreševim je prihajal vedno pogosteje na kosilo in vedno bolj so si zaupali.

Sobota

Bilo je popoldne in Elica se je z Ivanom odpravila v Mursko Soboto. Sedla sta v kavarno v hotelu Dobray, kjer je Ivan oznanil Elici, da bosta šla h krojaču, da ji zašije dobro obleko, presenetil pa jo je še z novico, da se bosta preselila v hišo. Hitro ju je ujela noč in zato sta šla v hotel ter si sposodila sobo. Tam sta tudi naredila otroka, ki si ga je Ivan zelo želel. Ko je Elica prišla domov, je mati takoj ugotovila, da ji Elica nekaj taji in jo zato odpeljala k Neni Uj, ki ji

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

je potrdila, da bo dobila otroka. Naslednji dan, sta se Elica in Ivan odpravila k zlatarjem, ljudem, ki so izpirali zlato iz reke Mure. Zabičal ji je, da mora to ostati skrivnost.

Mura

Pri zlatarjih je Elica izvedela od kod Ivanu toliko denarja. Bil je nadzornik, ki je nadziral tudi zlatarje in z njimi delal pogodbe. Na poti nazaj sta sklenila, da bo otroku ime Julian.

Oranža

Elica in Ivan sta se poročila v cerkvi na Tišini. Elica je spet sanjala o čevljih in kasneje o tem tudi premišljevala. Odkrila je tudi nekaj o Ivanovi preteklosti, kar ji ni bilo všeč. Tudi Ivan jo je vedno pogosteje zmedel. Odšla sta do Radgonske ceste in uvidela njuno hišo. Bila je nadstropna, velika stavba, imela pa je tudi hišno gospodinjo Roso, ki je Elici takoj všeč. Za dobrodošlico jima je postregla s pomarančami, ki so bile tam izjemno redke. Že takoj naslednji dan je Elica učila, kako se vesti kot dama.

2. novela

Gospa

Prebivalci Sobote so bili mnenja, da sta Spranskijeva odličen par in da imata čudovitega otroka, ki je takrat že shodil in povezoval besede. Pridobivala sta vedno več prijateljev. Pri njih doma je bil tudi čudaški hlevar Jenó Forgás. Elica je dobila svojo kobilo Pusto, s katero je vedno pogosteje odhajala na samotne sprehode. 7. maja je Julian praznoval svoj 2. rojstni dan in k Spranskijevim domov so povabili veliko znancev, pa tudi tiste, s katerimi se niso tako zelo dobro poznali.

Greh

Elica in Ivan sta vse redkeje prihajala k Sreševki, ampak ob Julianovem rojstnem dnevu se je Elica z njim in z Jenójem odpravila k njej. Mati je Elici povedala o neki ženski, ki naj bi ogrožala družino Spransky, saj naj bi jo Ivan v zakonu zapustil, ker je bila jalova in da naj malo popazijo na Juliana. Elica je bila ogorčena in zgrožena nad Ivanom, ki je vse skupaj tudi zanikal, ampak je vseeno dal popaziti na hišo.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Straža

K njihovi hiši je prišel stražar Andi, ki ga je naročil Ivan. Elica je ugotovila, da je ženska iz njenih sanj s čevlji postala resnična in da je to bila Ivanova prva žena, ki jo je pustil pred oltarjem. Ivanu je postajalo vedno bolj vseeno za Elico in za njeno nelagodje. Razširila se je novica, da je bil en Spranskijev prijatelj poklican na fronto in Elica je šla na poslovilno zabavo zanj v kavarno. Nenadoma je nad seboj zagledala Ivanov obraz, ki jo je nasilno zvelkel domov. Od takrat naprej je za vse, kamor je Elica mislila iti, odgovarjal stražar Andi.

Rane

Elica se je Andija običajno izogibala, ampak nekega dne pa je le pristopila k njemu. Potem je šla še k Jeniju, ker je hotela obiskati mater. Jeni ji je povedal, da je mater neke noči videl in da se je obnašala zelo čudno. Ko je Elica prišla do matere, jo je našla v hiši in mati je vedela, da se Elici ne godi dobro z Ivanom. Bila je tudi žalostna zaradi svojega življenja, saj je v preteklosti izgubila dva otroka in moža.

3. novela

Dotik

Elica se je največ družila z Andijem. Nekega dne jo je poklical k sebi in ji povedal, da so v studencu našli truplo ženske s čevlji. Elici se je to zdelo okrutno in bila je zelo jezna na Ivana, ki je bil naročil, da naj se je znebijo. Z Andijem sta šla k Muri in Elica se je hotela okopati. Ko je šla iz vode, jo je Andi videl golo in od takrat naprej sta se zelo zblížala. Naslednje jutro nista mogla nehati misliti drug na drugega, zato je Elica zjutraj po Ivanovem odhodu tudi odšla do njega.

Žerjavica

Elica in Andi sta se že kar nekaj dni zapored dobivala v ropotarnici. Ivan je predlagal, da bi zaradi varnostnih razlogov vse prodal in bi odšla živeti drugam. Elica je bila besna nanj in ga je pred vsemi želela ponižati, a tega ni storila.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Meja

Andi je predlagal Elici, da bi skupaj pobegnila. Njej je bila zamisel všeč, vendar bi s tem morala pustiti Juliana. Nekega večera, ko sta se ravno poslavljala, ju je skupaj zalotila gospa Rosa in bila je zgrožena. Naslednje jutro so prišli žandarji in odpeljali Andija. Nenadoma je k Elici prišel Jenó Forgás in ji rekel, da ve, kje je Andi in da naj bo pripravljena, saj bo nekdo prišel k njej z navodili, kako priti do njega in skupaj z njim pobegniti. Prepoznala naj bi ga takrat, ko bi ta oseba povedala: „Ločil bom peno od valov.” Pred nedeljsko mašo je k Elici pristopila ženska in ji poklonila rožmarinovo vejico. Rekla je tudi, da ji to pošilja nek človek in ji sporoča: Ločil bom peno od valov. Razodela ji je načrt, da mora med mašo iz cerkve in se splaziti skozi edino luknjo v ograji, tam pa jo bo čakal kapucinar z njeno kobiló. Elica je hotela iti, saj bi tako priložnost dobila le enkrat, se je pa tudi obotavljala.

Po besedah Juliana Spranskega na koncu izvemo, da je Elica vendarle zamenjala trpljenje za ljubezen in pobegnila z Andijem in da ji je Julian tudi odpustil.

3. 2. 2 Feri Lainšček

Feri Lainšček (z rojstnim imenom Franc) se je rodil 5. oktobra 1959 v Dolencih na Goričkem v Prekmurju. Kot otrok je živel v domači hiši, butani iz blata in pokriti s slamo, brez elektrike in knjig. Starša sta bila izjemna pripovedovalca knjig in prenašalca ljudskega izročila, zato je Lainšček že zgodaj rad poslušal zgodbe. Do osnovne šole je govoril in poslušal samo narečje, za knjižni jezik pa se je navdušil ob branju revije Ciciban. Že v prvih razredih osnovne šole je postal strasten bralec in obiskovalec knjižnice. V otroštvu se je rad družil z Romi in z nekaterimi stkal zelo dobra prijateljstva, občutil pa je tudi ljubezen do deklice, ki je še dandanes njegova življenjska sopotnica.

Po maturi na gimnaziji Murska Sobota je želel študirati slikarstvo, ampak ni opravil sprejemnih izpitov, zato se je vpisal na FSPN, vendar študija ni dokončal. Denar je služil kot sodelavec na Radiu Ljubljana, v prostem času pa je rad pisal pesmi in romane. Po nepričakovanem uspehu romana Peronarji se je pri 24. letih odločil za pot samostojnega ustvarjalca v kulturi. Vrnil se je v Prekmurje, kjer je našel idealno okolje za ustvarjanje (Lainšček 2003: 313–318).

Leta 1992 je s Francijem Justom ustanovil Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc.

**Raziskovalna naloga: Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Lainšček je zaslovel z romani, pa tudi z mladinsko književnostjo, kratko prozo, radijskimi in lutkovnimi igrami, filmskimi scenariji, kot tekstopisec popevk in šansonov (Lainšček 2003: 313–318).

Njegov obsežni ustvarjalni opus je odločilno zaznamoval Prekmurje.

Proza:

- Peronarji,
- Raza,
- Namesto koga roža cveti,
- Vankoštanc,
- Petelinji zajtrk,
- Ločil bom peno od valov,
- Muriša ...

Poezija:

- Kot slutnja radovedno,
- Dnevovina,
- Visoka pesem,
- Posončnice ...

Dramatika:

- Samorastniki,
- Impresarij

Mladinska proza:

- Velecirkus Argo,

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

- Ajša Najša,
- Mislice,
- Deček na dedovem kolesu,
- Zalika in Gusti...

Mladinske pesmi:

- Cicibanija,
- Škrat Sanjavec,
- Brki od mleka ...

Prejel je tudi več uglednih nagrad, kot npr. nagrada za Prešernov sklad, Kajuhova nagrada, kresnik, večernica ...

Nekatera njegova dela so prevedena v madžarščino, angleščino, nemščino, hrvaščino, češčino, španščino, katalonščino ter porabščino (Lainšček 2003: 313–318).

Slika 2: Feri Lainšček

Vir: visithrastnik.si

3.3 Na valovih Mure

3.3.1 Kratka obnova

NA VALOVIH MURE

Zgodba govori o Naciju in Katici. Naci je bil mlinar, Katica pa osemnajstletno dekle. Nekega dne sta se srečala v mlinu in takrat jo je poljubil. Nekaj dni kasneje sta se pogovarjala in Katica je kar naenkrat začela jokati. Ko se je pomirila, je Naciju rekla, da bosta dobila otroka, on pa je brez besed odšel iz mlina. Nato pa se je napil in ugotovil, da je Katici naredil krivico. Hotel se ji je opravičiti in bi potem lahko skupaj živela. Najprej je šel v mlin, pa je videl nekaj ljudi, kako so se sklanjali pri drugem mlinu. Šel je pogledat, kaj se je zgodilo in ugotovil, da se je Katica ubila.

SREČA NA VASI

Ivan Kolenko je bil ugleden organist in tajnik. Zagledal se je v učiteljico, vendar ga je kmalu obiskala ljubezen iz prejšnje vasi, Verona. Ko je videla učiteljico, je postala zelo ljubosumna in se je začela vesti vedno bolj kot gospa in manj kot kmetica. Najprej je pri Ivanu ostala en teden, kar se je nato razvleklo v dve leti. Oba sta bila srečna in Verona je zanosila. Nato jo je tajnik začel varati z učiteljico Ančko. Verona je to ugotovila in se z njim skregala. Nato se je Ančka začela dobivati z nekim učiteljem in tajnik je obrnil vso svojo pozornost nazaj na Verono. Ona je spet zanosila. Ančka se je razšla z učiteljem in prosila za premestitev. Še preden je odšla, pa sta se s tajnikom spet začela dobivati na skrivaj. Tokrat Verona ni ugotovila in po Ančkinem odhodu je rodila in živeli so srečno do konca svojih dni.

RDEČI GARDIST

Židu Rosenthalu so razbili trgovino in vse pokradli, nato pa je tja prišla hči Ada. Tam je videla starega Koštrco, ki je včasih delal pri njih. Rekel ji je, da pazi, da kdo ne pride nazaj. Čez nekaj časa je Ada trgovino uredila. Nato pa je v vas prišel sin Koštrce, Lajoš, ki je bil v vojski in Ada je zanosila. Nato pa sta se hotela poročiti in zato se je Ada morala prekrstiti. Nato je Lajoš moral pobegniti, ker je bil za talca in bi ga za to ustrelili. Jeseni, ko se je Ada končno prekrstila, sta se poročila. Ker pa več ni bila Židinja, pa več ni dobivala blaga za trgovino in jo je morala zapreti.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Nato je Adi pisala mati in ji povedala, da jo bo obiskala. Ko je že odšla, ji je spet pisala in jo povabila za kak teden na Madžarsko, kjer je živela. Tam je ostala dlje in vrnila se je kot gospa. Lajoš je opazil, da ji je bilo težko se vrniti in je mislil, da ne bo zmogla ostati tu, na vasi. Vendar se je ona odločila, da bo ostala in jo ni nič motilo, ko so sosedomi vsako jesen šli v mesto.

REŽONJA NA SVOJEM

Režonja se je ravno vrnil iz prve svetovne vojne in je upal, da bo njegovo življenje po vojni lepše kakor pred vojno. Nekega dne ga je obiskal sosed Bergmann in mu zaupal, da bo prodal vso svojo lastnino, denar pa skrnil. Režonja se je odločil, da bo ta denar ukradel. Nato so delili grofovo posest in tudi Režonja je nekaj dobil. Z ukradenim denarjem si je kupil novo opremo za oranje. Nato ga je zadela kap, in ko je že ležal na smrtni postelji, ga je obiskal Bergmann, vendar Režonja svoje skrivnosti nikdar ni izdal.

ŽIVLJENJE IN SMRT HILARIJA BOGDANOVIČA

Hilarij Bogdanovič je rad kradel. Imel je tri otroke, ki so šli po svetu. Najstarejši sin Franc in hčerka Verona sta se odselila, najmlajšega sina Vincija so zaprli, žena Manka pa je šla v Ameriko. Ko se je vrnila, je imela polno denarja. Nato je poklicala vse otroke, naj pridejo domov. Z denarjem je Manka zgradila novo hišo s trgovino. V njo sta se naselila Franc in Verona, po izpustitvi je nekaj časa ostal Vinci, vendar je bil navajen revnega življenja, zato ni mogel dolgo ostati. Nato je Manka zbolela, Hilarij pa je začel zahajati v gostilno. Nekega dne je tam srečal vaščana Lakija. Ta mu je rekel, da je on resnični oče Verone in Vincija, zato pa ga je Hilarij ubil. Na koncu je odšel z Vincijem po svetu.

GRLICE

Nekoč sta živela Gederova. Imela sta štiri otroke, vendar so trije umrli, hčerka pa se je odselila. Nato je nekega dne prišel k njima mlad cigan Draš in Gederjeva sta ga začela vzgajati kot svojega otroka. Nekega dne je prinesel domov dve grlici in ko je Gederjev to ugotovil, mu je povedal, da naj ju izpusti. Ko ju je izpustil, je odšel tudi Draš. Nato je Gederjevi opešal vid in dobila sta pismo od hčerke Mankice. V njem je pisalo, da je bogata, vendar bolna in je več ne bo domov. Gederjeva zaradi vida ni mogla brati in je prosila moža, da ji prebere. On ni hotel, da bi bila žalostna, zato si je izmislil veselo zgodbo. Nato je prišla k njima sirota Barica in

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Gederjeva sta jo vzela pod streho. Čez nekaj let se je omožila in dobila otroka. Ko sta Gederjeva bila že zelo stara, je pa prišel še Draš in grlice. Še isto pomlad je Gederjeva umrla, za njo pa še Gederov.

LEPA VIDA PREKMURSKA

Vida je nekega dne zunaj delala, ko je mimo prišel kmet Vlaj. Bil je dosti starejši od nje, vendar sta se vseeno poročila. Vida mu je hotela dati otroka, vendar ga ni mogla. Nato pa je prišel iz vojske sosed Vanč. Začel je hoditi k Vidi, ko Vlaja ni bilo doma. Ona ga je že, ko je prišel nazaj, začela sovražiti, ker je bila zvesta Vlaju, Vanč pa je le prihajal. Nato je rodila dva otroka. Vlaj je mislil, da sta oba njegova in je zato bil presrečen, vendar je Vida vedela, da sta Vančeva. Ona je bila nesrečna in je Vanča še bolj zasovražila, zato ga je tudi napadla z vilami. On jo je odnesel brez poškodb, medtem pa je Vlaju nekdo rekel, da otroci niso njegovi, zato je Vida odšla od doma, še preden je on prišel nazaj z goric. Ni prišla daleč, ko je ugotovila, da ji je Vanč sledil, zato ga je pretepla z bičem, da se mu je zameglilo pred očmi in je zbežal domov. Nato je namesto Vide prišla k Vlaju njena najmlajša sestra Matilda. Tudi ona je zanosila z Vančem in tudi ona je skoraj zalučala vile v njega. Nato je Vanč šel po svetu in čez nekaj časa je napisal Vlaju pismo, da je z Vido. Vlaj je umrl. Ko so otroci že nekoliko odrasli, se je Vida vrnila.

NACI KOUDILA SOUČUJE SEDANJOST S PRETEKLOSTJO

Naci Koudila je imel ženo Roziko in dva otroka dvojčka: sina in hčerko. Ko sta bila majhna, ju je vzgajala mati, ker je Naci bil ves čas na polju. Ko sta odraščala, pa se je hčerka vedno bolj obračala proti materi in vzljubila je očeta. Medtem se je vrnila sosedova Barica iz Pariza, kjer je nekaj časa živela. Rozika je bila vznemirjena, ker je vedela, da sta nekoč Barica in Naci čutila nekaj drug do drugega, vendar se je vse končalo z njenim odhodom v Pariz, ker je Rozika zanosila. Nato je njena sestra prinesla k sosedovim „Baričino Barico“. Rozika je prisilila sina, da je šel v samostan in zato se je hčerka še bolj obrnila proti njej. Na trgatav je prišla tudi Barica in tam sta se srečala z Nacijem. Čez nekaj dni sta se spet srečala in sta se še zadnjič ljubila. Že pred tem pa je hčerka odšla v Ljubljano na univerzo. Nato je odpeljala brata iz samostana, ker je videla, da mu ni všeč in ko je Rozika to ugotovila, ni dva dni nič delala in jedla, zato so jo z rešilnim avtom odpeljali v Ljubljano. Ko je sin to ugotovil, je pobegnil od sestre in cel čas obiskoval mater. Na koncu zgodbe še izvemo, da je „Baričina Barica“ zanosila z Nacijevim

sinom.

3.3.2 Miško Kranjec

Miško Kranjec se je rodil 15. 9. 1908 v Veliki Polani v družini, ki ni imela zemlje in je živela od sezonskega dela in vaških uslug. Osnovno šolo je začel obiskovati v začetku prve svetovne vojne. V njegovih deških letih, do agrarne reforme v letu 1920, je vladal v Prekmurju splet polfevdalnih in začetnih kapitalističnih družbenih odnosov. Glede na ostalo Slovenijo je bilo Prekmurje v družbenem razvoju tačas zaostalo. Šolanje je nadaljeval v klasični gimnaziji leta 1921. Leta 1930 se je vpisal na ljubljansko gimnazijo. Tri leta je poslušal predavanja na slavistiki, 1934 pa je študij prekinil ter se vrnil v Veliko Polano in tam živel kot poklicni pisatelj in časnikar. V letih 1934 in 1935 je v Lendavi izdajal in urejal Ljudsko provinco. Leta 1941 je bil med organizatorji odpora (osvobodilne fronte) v Prekmurju, 1944 pa je odšel v partizane. Po vojni je bil urednik in direktor časopisnih in založniških hiš in redni član SAZU.

Umrli je 8. 6. 1983 (Muršič, 2004: 158–159).

Kranjčevo socialno zavest sta sooblikovali dve pomembnejši sili: očetovo načelo o nedotakljivosti in spoštovanju tujega dela in lastnine in socialni zakon, ki je kočarskega otroka zgodaj vpregel v garaštvo, mu nalagal soodgovornost za življenje družine in ga odbral za sezonskega delavca.

Ustvaril je enega najboljšežnejših književnih opusov na Slovenskem. Pisal je črtice, novele, povesti in romane. Pisati je začel že v nižji gimnaziji. Umetniško najbolj plodno obdobje v njegovem ustvarjanju so bila trideseta leta 20. stoletja. V povojnih črticah, novelah, povestih in obsežnih romanih je poskušal skrajno natančno zabeležiti vse pomembnejše dogodke iz vojnih in povojnih let in dramatične posledice, ki so jih ti povzročili v naši družbeni stvarnosti in v ljudeh. Bil je pa prvi, ki je v slovenski književnosti upodobil prekmurski svet in prekmurskega človeka. V predvojnih delih največkrat prikazuje revno življenje v prekmurskih vaseh in usodo ljudi v obdobju prekmurske revolucije, agrarne reforme in sezonskega izseljevanja med dvema vojnoma. V svojih pripovedih poleg poudarjene družbene ideje in kritičnosti močno uveljavlja posamezne človeške like, ki jih izoblikuje v umetniško močne literarne portrete.

Njegova dela so:

Na valovih Mure, Sreča na vasi, Os življenja, Zalesje se prebuja, Kapitanova, Do zadnjih meja,

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Povest o dobrih ljudeh, Tihožitja in pejsaži, Pomlad, Imel sem jih rad, Čarni nasmeh, Macesni nad dolino, Za svetlimi obzorji, Rdeči gardist I-III, Strici so mi povedali.

Napisal pa je tudi nekaj mladinskih del: *Mladost v močvirju, Vrabci na dvorišču, Otroci, čigavi ste?* in *Zlata kočija* (Zadavec, 1963: 25).

Miško Kranjec je trikrat prejel Prešernovo nagrado, leta 1959, 1964 in 1976 (za življenjsko delo), in dvakrat Levstikovo nagrado, leta 1953 in 1956. Po literarni predlogi romana *Povest o dobrih ljudeh* je bil leta 1975 posnet istoimenski film, po predlogi romana *Strici so mi povedali* pa je bila posneta TV-nadaljevanka (Muršič, 2004: 158–159).

Slika 3: Miško Kranjec

Vir: lendavski-umetniski-portreti

4 POJMI, VEZANI NA IZBRANA LITERARNA DELA

4.1 Roman

Roman je najobsežnejša pripovedna zvrst. Lahko zajeme vse mogoče motive, teme in ideje. Vsebinsko je najbolj nedoločen, odprt in spremenljiv. Večina romanov je napisanih v prozi, vendar obstajajo tudi romani v verzih. Govorimo o ljubezenskih, zgodovinskih, pustolovskih, družinskih, meščanskih, vojnih, pastirskih romanih (Kos, 1996: 154).

4.2 Hvalnica

Je pesem v počastitev ali hvalo nečesa. Prvotno je bila hvalna pesem bogovom, danes pa je to himna, ki je simbol posamezne države, organizacije ali gibanja (Honzak, 2002: 38).

4.3 Novela

Novela je krajša ali srednje dolga pripoved, napisana večidel v prozi, vendar je mogoča tudi v verzih. Je strogo epska, ima en sam osrednji dogodek in malo oseb. Motivika je lahko pretekla ali sodobna, zgodovinska ali iz vsakdanjega življenja. Vsebuje nenavadne preobrate, presenečenja in izjemne položaje (Kos, 1996: 156).

4.4 Okvirna zgodba

Praviloma je dvodelna: okvir in uokvirjeni del. Prvi oklepa drugega. Funkcija okvirnega dela je zelo različna. Lahko ponuja kakšno misel, ki jo vložena pripoved kot zgled potrjuje, lahko pa tvori samostojno, zgodbeno zaokroženo pripoved. Vložena je lahko ena sama, lahko pa ciklus pripovedi. Od okvirne je odvisnaglede na način razumevanja (Kmecl, 1996: 229).

EMPIRIČNI DEL

5 ANALIZA IZBRANIH LITERARNIH DEL

5.1 Ločil bom peno od valov

Vidik prekmurske pokrajine:

REKA MURA

S 444 kilometri svojega toka je sicer veliko prekratka, da bi kdaj prestopila meje nekdanjega mogočnega avstro-ogrskega cesarstva, a v svojem spodnjem, ravninskem toku je vsekakor dovolj široka, da nas je lahko, panonske Slovence, celo tisočletje ločevala od matičnega naroda (Lainšček, 2010: 7).

REKA MURA

>>Hi, Hidra!<< je vzklikal konju. >>Hidra?<< se je naposled glasno začudila. >> Káko je to ime?<< >>Kaj vem,<< jo je ošinil od strani. >> Včasih je bilo tako ime vodni kači s sedmimi glavami, ki jih ni bilo mogoče odsekati, saj so takoj zopet zarasle,<< ji je nato pojasnil. >> Danes pa tako pravimo velikim rekam, ki imajo veliko rokavov in pa, reciva, také spremenljiv tok kot Mura<< (Lainšček, 2010: 31).

RAVNICA

Nad poštijo od Sobote do Beltinec so lahko gosposke kočije že ves dopoldan dvigovale tak prah, da so se konjeniki in pešci raje napotili čez polja in so med kolniki iskali najkrajšo pot. Ravnica je bila od daleč videti kot sejmišče in tujec, ki je morda v teh dneh preslišal mrliške zvonove, bi zlahka pomislil, da se nekje tu začinja nova fronta in poganja ljudi v beg (Lainšček, 2010: 16).

RAVNICA

Tako pa se je zdaj kakor razpotegnjena mürska meglica dvigoval za kolesljem in gotovo ga je bilo že od daleč videti (Lainšček, 2010: 31).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

RAVNICA

Elica je Ivana pospremila preko marofskih pašnikov vse do mürskih močvar pri Krogu (Lainšček, 2010: 46).

RAVNICA

Obstala je sredi poti in zrla po ravnici proti Beltincem še dolgo potem, ko je Ivanov koleselj že zdavnaj preminil med suhimi koruzišči in tudi topota konjskih kopit ni bilo več slišati (Lainšček, 2010: 72).

RAVNICA

Bil je pač eden redkih, ki je tako lahko uresničil svoje velike sanje - sanje vseh, ki jim je kdaj na mürskih prodiščih pomežiknilo zlato zrno in jim zasejalo v srce zapeljivo upanje, da se bo prav njim nekoč res nasmehnila sreča (Lainšček, 2010: 93).

Slika 4: Prekmurska ravnica

Vir: Pia Kološa

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Prekmurski človek:

GROF

Pokojna je bila hčerka beltinskega grofa Avgusta Zichyja, dvornega maršala cesarja Franca Jožefa in njegovega zaupnega kamerada, zato je bilo pač samo po sebi umevno, da se bo ob njenem slovesu zbrala visoka gospoda in da bo velika procesija (Lainšček, 2010: 13).

PLEMSTVO IN DUHOVŠČINA

Prihajali so Szapáryji, Esterházyji, Batthyányi, Voglerji in Kodolitschi iz okoliških gradov, prihajalo je plemstvo celo iz Keszthelya, Sombotela, Gradca, Čakovca in Varaždina, napotila se je cehovska gospoda iz Sóbote in okoliških trgov, prišli so duhovniki iz vse škofije, kajti bil je ta pogreb velika maša, ki jo je vodil sam presvetli škof János Mikes (Lainšček, 2010: 16).

VISOKA DRUŽBA

Tu so se zbirali bogati madžarski in judovski trgovci, visoki državni uradniki, veleposestniki, odvetniki in zdravniki, bolj po naključju pa so sem zašli tudi popotniki in prekupci, ki so jih z vseh vetrov prignali posli, in pa kdaj pregospodeni študenti, ki so se vračali iz Köszega, Soprona in Győra. Z nekaterimi so bile prisedle tudi dame, ki so s čevlji in vodnimi trajnami dajale vedeti, da jih v hiši nadomešča služinčad, same pa raje razpravljajo o ljubezenskih romanih in poslušajo klavirsko glasbo ...

KMEČKI ČLOVEK

... Polotil se je občutek, da so že vsi opazili njene razhojene čevlje in iz enega kosa skrojeno obleko, zdaj pa le čakajo, da bo zagrešila izdajalsko nerodnost, zaradi katere jo bodo lahko odslovili (Lainšček, 2010: 56).

MORDA ROM

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Bilo je v njem namreč nekaj ciganskega - sledil je lahko ljudem in se klanjal, jim skromno in zvesto služil, a če se je v njem zganila skomina in je njegova duša zahlastala po prostosti, ga noben denar in nobena zaobljuba nista mogla več zadržati (Lainšček, 2010: 265).

Slika 5: Reka Mura

Vir: Pia Kološa

Živali:

SIVA ČAPLJA

Njena usoda je bila usoda sive čaplje, ki je bila kar in kar v prisluhu in je venomer bežala, le na samem je kdaj dvigovala glavo (Lainšček, 2010: 21).

LABOD, PONIREK, MIRICE

>>Prav kmalu pa vam bom tako lahko pokazal tudi mürske pasice, kakršnih gotovo še niste videli,<< se je vnova razgovoril. >>Za črne lese vem, kjer gnezdijo čaplje, mirice poznam, v katerih imajo mlade labodi, pa tudi ponirka sem našel še vsako poletje, ki si prav tako spleta gnezdo na vodi<< (Lainšček, 2010: 33).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

SMUČI, ŠČURKI

Prinašal je smuče in ščuke, ki so mu jih nalovili mürski ribiči, vmes pa je pri lovcih kdaj izposloval tudi divjega zajca ali celo mlado srno (Lainšček, 2010: 35).

FAZAN

Nekje v šibju je frfotajoč preletaval fazan (Lainšček, 2010: 48).

GOSI IN KOKOŠI

Zaradi vsega tega, kar je najverjetneje napovedovalo dolgo in mokrotno jesen, je bilo to panonsko mestece videti kot velika dremava vas, v kateri so bile ta čas še najbolj glasne gosi in kokoši, ki so lezle z dvorišč in kljuvale v nepokošeni travi (Lainšček, 2010: 56).

KONJI IN PETELINI

V kavarni so vso noč napivali madžarski oficirji, v hlevu so hrzali konji in za plotovi so peli petelini (Lainšček, 2010: 69).

Slika 6: Siva čaplja

Vir: Pia Kološa

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Rastline:

ORANŽA

V glashausu na vrtu vile Ivana Spranskega je spomladi 1918 prvič cvetel oranžev drevešček, ki ga je gospodarju ob krstu prvorojenca poklonil boter, Szapáryjev grajski skrbnik Imre Nagy (Lainšček, 2010: 130).

ŠAŠ

Dodeljena sta ji bila šaš in divje rastje, držala se je je vlaga, ki je delala lišaje, pod nohti se ji je sušilo blato (Lainšček, 2010: 22).

MODRIŠ

Ali pa so bile to barve modriša, ki je poleti samotno cvetel v posevkih in kljubovalno pestoval svoja črna grenka semena (Lainšček, 2010: 24).

DIVJI KOSTANJ

Še najbolj jo je spominjal na cvetenje divjega kostanja in pomislila je, da se ga bo v kostanjevem drevoredu zagotovo zmeraj spomnila (Lainšček, 2010: 48).

TEPKA

Elica je sedla na panj pod ozelenelo tepko in si razpustila kito (Lainšček, 2010: 11).

AKACIJA

Iz razlitih jarkov v okoli Sóbote je zaudarjalo po kanalizaciji, iz povsem belih krošenj pa je medél vonj akacije (Lainšček, 2010: 142).

ŽITO, KORUZA, REPA

Peklenska vročina pa je še kar sušila ravnico in napovedovala še eno nesrečo. Prezgodaj dozorelo žitno klasje je bilo piškavo, le plaviš je imel še dovolj moči, da se je razrasel in

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

dodatno vznejevoljil mladce. Koruzišča so venela in še repnice so polegale, tako da tudi za jesensko bratev ni bilo več obeta (Lainšček, 2010: 237).

Slika 7: Modriš

Vir: Pia Kološa

Zgradbe:

KMEČKA HIŠA – SLAMNATE POSTELJE

In tako sta sedeli, Sreševi, vsaka v svoji slamnati postelji potem še dolgo v noč, ki je bila temna kot ves tisti svet, ki mu sicer tokrat niso svetile zvezde, a ga k sreči tudi še ni dosegel vojaški ogenj (Lainšček, 2010: 37).

KMEČKA HIŠA – OKNO, ZASTRTO Z ŽAKLOVINO

Prostor je imel le eno okno, ki je bilo do polovice zastrto z žaklovino, tako da je padalo skozenj komaj kaj svetlobe (Lainšček, 2010: 78).

ŽUPNIŠČE

Bil je temán in deževen dan, tako da je bila Glavna ulica ena sama razpotegnjena mlakuža in sta morala z Ivanom pustiti koleselj na farovžu pri katoliški cerkvi (Lainšček, 2010: 56).

ŽUPNIJSKA CERKEV

Ivan Spransky in Elica Sreš sta se poročila v župnijski cerkvi Marijinega rojstva na Tišini (Lainšček, 2010: 104).

KAVARNA V HOTELU

V kavarni novega hotela Dobray na Glavnem trgu so bile najverjetneje tudi zaradi zaspanega dneva skoraj vse mize zasedene (Lainšček, 2010: 56).

NADSTROPNA HIŠA (VILA)

Hiša je stala na Radgonski cesti, tik ob ograji grajskega parka, in je bila nadstropna. Njena visoka streha se je merila s krošnjami najmogočnejših Szapáryjevih hrastov in iz zgornjih oken se je odpiral širok razgled nad grozdi pritličnih hiš, vse tja do pčtlarskega Turopolja na drugem koncu mesta. Mogočna vila, ki je bila prostorna in svetla, je bila torej še nova, v njej pa je ostal tudi del vgrajenega pohištva, ki je še posebej pričalo o nekdanjem razkošju izseljene družine. Intarzije v parketu, rezbarije in litine na vratih, freska sv. Mihaela na stropu, sprejemnice in vrtnica kot alegorija rožnega križa na zidu v spalnici, vse to je bilo okras bogastva, s kakršnim so se lahko v tem majhnem panonskem mestu postavljali le najimnitnejši (Lainšček, 2010: 117).

VILA

Na dolgem hodniku je bilo sedem vrat, na koncu pa so se v nadstropje dvigale široke kamnite stopnice z leseno ograjo. Na sredi je bil položen zelen tepih s temnejšim serpentinastim vzorcem, ki ga je nato opazila tudi na zidu. V kotu je zijala globoka obokana niša, v kateri je bil prej hišni oltar, zdaj pa je stala v njej le bela porcelansta vaza z eno samo papirnato rožo, na zidu pa je bil obešen medeninast kropilnik, ki je bil prazen (Lainšček, 2010: 121).

5.2 Na valovih Mure

NA VALOVIH MURE

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Glavo je naslonil na leseno steno in zrl po Muri. Sto metrov više zavije struga v levo, nekam med meko. Prek je prod, kamor rade sedajo čaplje in ribiči. Na desno je nekaj polja, dalje gozd. Tam se neha Orlovšček, zato svet ni široko odprt. Vendar slutiš za gozdom prostrano ravnino. V Preku je ta ravnina obrobljena z goricami.

Na desni ostane kos ravnine, na levi prod z meko in zadaj vijoličasto obarvanimi hribi. Večer je tudi nad Muro, v vodi odsev zarje in zato so valovi, kakor da je kri razlita v vodi.

Na to stran je ravnina široko odprta. Martonski pašnik in njive, daleč ograjene z jagnedi, kakor da je tam konec sveta. Tik zadaj so mlini. Šest jih je. Stojijo v vrsti, priklenjeni k obrežju. Pozibavajo se in kolesa enakomerno režejo vodo. Kakor majhna vas so. Vas, ki potuje bogve kam. Zdaj na večer so se za trenutek ustavili na svoji poti (Kranjec, 1978: 9).

RAVNICA

Na desno gozd, na levo Murica. Dalje se je kolnik raztegnil za kolnikom (Kranjec, 1978: 18).

RAVNICA

Vse je kakor to valovje – teče in ne odteče nikoli; kakor šumenje je, kot ropotanje koles: samo včasih udari vmes zvonec, da za trenutek preseka to enoličnost, potem gre vse dalje. Kako je pravzaprav čudovito (Kranjec, 1978: 26).

Prekmurski človek:

MLINAR

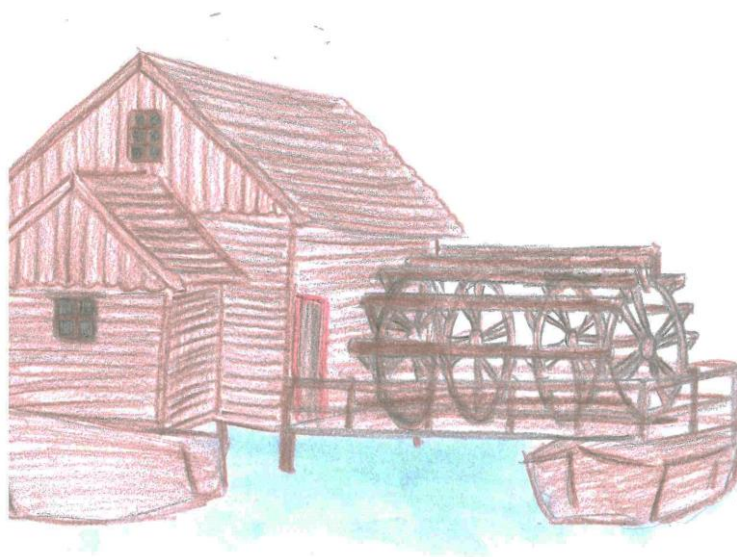
Naci ni jezen, ker mlinarji sploh jeze ne poznajo. Vsak tretji dan pridejo drugi. Kdor pač melje. Prihajajo iz vseh krajev in so kakor doma. Pozna ljudi iz vseh vasi okoli. Ne misli nanje, samo ko sliši ime, se pozanima zanje, trenutek kasneje že spet pozabi (Kranjec, 1978: 10).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

MLINAR

Kakor pač hodijo mlinarji vasovat; popijejo čašo vina, poležejo po klopeh in pripovedujejo – samo o zadnjih odtenkih sveta, ki privalove do sem (Kranjec, 1978: 11).

Slika 8: Mlin na Muri

Vir: Pia Kološa

SREČA NA VASI

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Toda usoda jo je kljub tem mislim vrgla na vas, v kraj, daleč odmaknjen od življenja, v kraj, kjer od jeseni do pomladi ni mogoče v svet, kot ji je povedala prijateljica; kjer si prisiljen sedeti ves popoldan med štirimi stenami svoje sobe, gledati skozi okno oblačno nebo, sklonjeno skoraj do zemlje, kjer si prisiljen vdajati se sanjarjenju, pa ne mističnemu, temveč prav vsakdanjemu, prav realnemu.

Tu ni bilo temnih koridorov, urejenih gredic na vrtu, namesto koridorov so bili gozdovi,

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

namesto gredic odsekane, z mejami presekanе njive, vmes kočе s vsakdanjo mislijo, brez zavesti o kakršnikoli svetosti, namesto te je bila skrb, skrb za kruh in obleko – življenje (Kranjec, 1978: 42).

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

In tako je vas čez noč spremenila svoje lice. Zdelo se je, da še bog drugače, prijazneje gleda nanjo, zakaj sonce je nekam lepše sijalo.

In vaščanom je prijala ta misel: svet se zanima za nas.

Bil je to velik, nekoliko slok človek, malce podolgovatega obraza, z orlovskim nosom – kar ni običajno pri naših ljudeh – in s kratko pristriženimi črnimi brki (Kranjec, 1978: 30).

KMEČKI ČLOVEK

In kmetje so sprevideli, da vas nekaj pomeni pred svetom (Kranjec, 1978: 33).

KMEČKI ČLOVEK

Zavedala se je, da je sama neumna kmetica, nerodna, neinteligentna in da je lahko vesela, da jo je vzdignil k sebi. Zdaj jo kličejo za gospo, toda to je dosegla po svojem možu (Kranjec, 1978: 55).

KMEČKI ČLOVEK

Nekoč mu je mimogrede nekaj omenila, pa jo je pretepel.

Kmetica sem, je spoznala. In kot bi nenadoma občutila vse tisto, kar se tega drži: kmečki vonj, nerodnost v vsaki kretnji, jezik, ki se ga je hotela naučiti, da bi zbrisala svoje kmetištvο, kratka krila, ki jih je nosila, dasi je zrasla za kmečke janke, za ruto in bi pozimi lahko nosila težke škornje (Kranjec, 1978: 61).

MEŠČAN

Razumela bo: on je zdaj gospod in nima z njo – kmetico – kaj početi (Kranjec, 1978: 37).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Rastline:

VRBA IN JAGNED

Ko odhaja, si po tihem žvižga, gleda jutro, ki je že vstalo, svetlozelene vrbe ob plotovih, jagnede ob mejah, dim, ki se kadi nad strehami in se rahlo giblje proti severu (Kranjec, 1978: 49).

Zgradbe:

RAZKOŠNA HIŠA, VILA

Nato si je nehote ogledal udobno urejeno stanovanje: divan, pisalna miza, omara s knjigami, nad okni lepe zavese, na steni drage slike, po tleh preproge, kar je napravilo nanj prijeten vtis. Taka urejenost, udobje, vse še za sanje preveč razkošno (Kranjec, 1978: 31).

RDEČI GARDIST

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Prvi bič je počil na vasi, v drugi polovici avgusta smo, in kadar bič počí na vasi, je znak, da je jesen. Pastirji ženejo na pašo, otave so že pokošene, sadeži na drevju zorijo, jabolka so rdeča in veje sliv se šibijo; pod jelšami že dobiš odpadajoče liste. To se bo poslej vleklo do konca oktobra (Kranjec, 1978: 103).

RAVNICA

Toda, Ada, tu ni mesto, tu smo na kmetih, treba bo delati na polju, treba bo hoditi bos, molsti krave, prenašati s seboj smrad po hlevu, svinjam jesti dajati, pregledovati kure, če imajo jajca, in ne bo družbe ne gledališča ne lepih oblek (Kranjec, 1978: 110).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Tam so stali kmetje, bosí v jesenskem hladu, nekateri brez klobukov, trepetajoči v bojazni in negotovosti, kaj bo z njimi. Ženske so cvilile, kadar so jih vojaki suvali.

Takrat ni bilo oblasti, zdaj smo spet dobili oblast, hvala bogu (Kranjec, 1978: 77).

KMEČKI ČLOVEK

Pa v vero se ne vtikaj, ko se ne razumeš nanjo. Zato so duhovniki, da vedo, kako je z vero. Saj sem tudi jaz slišal, da ni tako, kakor nas uče.

Ti si kakor zemlja: naj orje po njej grof ali kmet, vedno ostane ista in vsakemu služi enako (Kranjec, 1978: 85).

KMEČKI ČLOVEK

Kmeta je vzela – moj bog, še spregovoriti niso hoteli z njim, še pogledali ga niso (Kranjec, 1978: 104).

Rastline:

ŽITO

Kako lepo poletje je, polje zeleno, žita ležijo po polju in med žitom se skrivajo vojaki (Kranjec, 1978: 87).

KORUZA IN TRTA

Ko je prišla prva jesen, ko so ljudje prepevaje trgali koruzo in odhajali v gorice na bratvo, tedaj se je Ada odpravila (Kranjec, 1978: 106).

Živali:

ŠTORKLJA

In ko je prvi štrk zaklopotal na dimniku, se je vrnila tudi Ada, lepo oblečena (Kranjec, 1978: 109).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

REŽONJA NA SVOJEM

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Tu sta bila dva orala skupaj, lepe orne zemlje, ravne, kakor bi razgrnil prt po mizi, porasle zdaj z visoko, porumenelo travo (Kranjec, 1978: 126).

RAVNICA

Tedaj se žena ozre okoli po polju; povsod orjejo (Kranjec, 1978: 127).

RAVNICA

In zemlja – ta zemlja rodi vedno znova in nikdar ne vpraša, zakaj in komu. In rože, ali rastejo zato, da jih pokosi koščeva kosa, ko se komaj razcveto (Kranjec, 1978: 141)?

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Šestnajst let je Jožef odhajal vsako pomlad na delo; in vsako jesen se je vračal. Moral je, ker doma niso imeli toliko, da bi bili lahko živeli. In šestnajst let je garala Geta z otroki na majhnem najetem gruntu, hodila drugim delat; pa so živeli (Kranjec, 1978: 116).

KMEČKI ČLOVEK

Nasprotno, garal je, da je zdaj njegova glava – in komaj mu je sedeminštirideset let – vsa siva in njegov hrbet se že nekoliko upogiba. Noge mu postajajo okorne; vse to brez dvoma ne zaradi lenarjenja, temveč zaradi dela. Vsa leta na dežju, na soncu, v mrazu, neprestano lačen, slabo oblečen, spal je po slabih, zadušnih prostorih (Kranjec, 1978: 131).

KMEČKI ČLOVEK

Šest let orje svojo zemljo, vsako leto po štirikrat, kakor da bi kdo zakopal dragulj v to prst in bi Režonja vedel, da je na njegovem: treba je neštetokrat preorati, preden ga odkriješ (Kranjec,

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

1978: 138).

KMEČKI ČLOVEK

Po vasi pa hodijo možje s petinšestdesetimi leti, celo sedemdesetimi pa so ravni, gibčni, vzdigajo težke vreče, orjejo, sekajo drva, kosijo v prvih vrstah.

Vsi ljubijo zemljo enako močno in vsi orjejo po njej, kakor bi hoteli najti skrit dragulj v njenih nedrjih, dragulj, ki ga nihče ne bo našel, ker bi potlej prenehali orati (Kranjec, 1978: 162).

Živali:

ŠTORKLJA, MRČES, ŽABE

Štrk se sprehaja po travi ves moker in lovi mrčes in žabe za svoj zarod, ki ga vzgaja na dimnikih ali na jaggedih; in nič bedasto se ne zdi temu štrku vse to; tudi štrk gara, ko mora vsak dan stokrat poleteti na polje, se vrniti z nabrano golaznijo (Kranjec, 1978: 139).

Slika 9: Štorklja

Vir: Pia Kološa

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Rastline:

ŽITO

Tudi v tem je lepota: videti, kako se je klas izmotal iz širokega lista, ki ga je doslej varoval v svojem naročju, kako se razrašča, dokler se ne razcvete; kako nato odcvete, kako se klasje nagiba čedalje bolj, vsak dan je bližje zemlji, dokler naposled celo steblo ne omaga pod rodovitnostjo in se nagne do grude (Kranjec, 1978: 161).

ŽIVLJENJE IN SMRT HILARIJA BOGDANOVIČA

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Na obronkih te ceste je drobno dekletce paslo svinje in gosli in si prepevalo. Na obe strani ceste so bile svetle hiše, z zapoznelim cvetjem na vrtovih. Toda drevje, ki je viselo na kolnik, je bilo že orumenelo in je že močno otreslo listje. Na teh vrtovih je bila že zdavnaj jesen.

Zdaj mora biti na vrtovih prijetno, ko diši po dozorelem, morda že v gnilem sadju in blatu iz jarkov na koncu vrtov (Kranjec, 1978: 242).

RAVNICA

Šel je prek po poljih in po travnikih. Polja so bila že prazna, razen kolikor jih že niso spet zasejali. Koruzišče je bilo posekano in postavljeno v vrstah v kupe po njivi (Kranjec, 1978: 247).

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Je že tako: tudi takim malim, nepomembnim ljudem je dovoljeno živeti, da se naužijejo bogatega pomladnega sonca, da se včasih za trenutek poradujejo, a da sicer skrbno in redno poslušajo besedo božjo, ker so nazadnje za kraljestvo nebeško potrebni (Kranjec, 1978: 175).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

KMEČKI ČLOVEK

Fanta sta hodila po okoliških vaseh beračit, dekle je šlo k nekemu kmetu služiti: za kruh in obleko je bila ne samo pastirica, za kar jo je kmet najel, temveč prava pravcata dekla (Kranjec, 1978: 178).

KRČMAR

„A!“ je vzkliknil krčmar, „mu bodo že dali porcijo, ki mu gre. Naposled ga obesijo. In to je prav, da ga obesijo. Kam pa pride svet, če bo kar vsakdo moril (Kranjec, 1978: 247).

Živali:

MRČES

Prvi mrčes prav tako z radostjo brenči po zraku kakor otroci po trati (Kranjec, 1978: 219).

GRLICE

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Fant pa je že stal na cesti. Sonce je razžarilo prah, da je žgal v bose noge, vendar je bila cesta prijetna. Nekaj domačega, lepega je ležalo na njej, nekaj, kar je vabilo ven iz teh hiš in vrtov, ven, kjer se ta cesta razpotegne prek ravnine proti majhnim, z gozdovi poraslim hribom, kjer se izgubi. Ne, cesta nima kraja; nima pravega cilja, ker bi se nekje končala, če bi ga imela (Kranjec, 1978: 274).

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Tako je usojeno v življenju siromakov; brez vsega začneš in brez vsega končaš; vmes premine petdeset, šestdeset, nemara celo sedemdeset let, če si močan. Vmes je veliko, brezkraino

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

trpljenje, večno delo, večne skrbi, večno pehanje (Kranjec, 1978: 253) .

KMEČKI ČLOVEK

Ne, tisto je bil drugačen greh, neosebna krivda: bogata nista bila, bede nista znala spremeniti v izobilje, lakote v sitost, kočje v grad. Dokler pa reveži tega ne bodo zmogli in znali, toliko časa ne bo njihova krivda, če bodo otroci odhajali po svetu, niti če bodo mladi umirali (Kranjec, 1978: 275).

KMEČKI ČLOVEK

Človek je navezan na zemljo, na dom, na živali, ki jih je ukrotil, človek se ne more premakniti (Kranjec, 1978: 280).

Živali:

KOKOŠI, RACE, PRAŠIČI, MAČEK, SRŠENI, METULJI, ČEBELE, VRABCI, PODLASICA

Res so se sprehajale po dvorišču kokoši, race so se zvečer vračale iz vaških mlak, gosi so prihajale s skupnega pašnika, rjav prašič z močno zavihanim repom je preganjal dva majhna prašička po vrtu in za ograjo se je pasla krava, ki je imela zaradi tega, ker ni vozila, zelo dolge parklje, da je že komaj hodila; maček je dremal na slemenu in se grel; bilo je mnogo drobnih stvari, celo divjih, ki so kdaj pa kdaj zašle v bližino hiše; v gozdu na kraju vrta – ta gozd ni bil več Gederjev – so gnezdile in prepevale ptice; drobnješe in bolj domače so gnezdile celo na vrtu na jablanah. V stari hruški so se udomili sršeni in pospravljali sladki in mehki sadež. Metulji prihajajo do vežnih vrat, čebele zaidejo celo v sobo, če je okno odprto; in jeseni obletava na tisoče komarjev ogle in išče odprtin, da si podaljša življenje bodisi v sobi bodisi v kuhinji, če pa ne drugod, pa vsaj v veži. Pozimi se še vrabci stisnejo po skednju in podlasica riše v sneg svoje drobne sledove (Kranjec, 1978: 254).

GRLICE

Grlice so pele vso pomlad, vendar jih v bližini ni bilo, temveč zunaj v gozdovih, ki obkrožajo vas. Nežna in enolična je bila grličja pesem in je utonila v pesmi slavcev, kosov in še drugih

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

(Kranjec, 1978: 258).

ŠTORKLJE, LASTOVKE, KUKAVICA, VRANE, DIVJI GOLOBI, KOZICE

Klic juga je šel čez zemljo, skozi gozdove, odjeknil je v slednjem koticu sveta. Ptice so se opravljale. Štorklje so bile že odšle, slavcev ni bilo več ne kukavic, lastovke so se začele zbirati v prve jate, obletavale so farne cerkev ali pa posedale po telefonskih žicah ob cesti. Na polje so priletele vrane in se družile s škorci. In tem so se pridružili divji golobi in grlice, medtem ko so se po travnikih spreletale jate kozic: vse je bilo pripravljeno, da se pomakne proti jugu, kakor se umika sonce na nebu (Kranjec, 1978: 279).

Rastline:

SPOMINČICE, JABLANE, ČEŠNJE

Nebo je sinje kakor cvet spominčic, ki zdaj najlepše cveto po jarkih. Jablane na vrtu so močno zelene, izza listja je že pričelo kukati sadje; češnje so dozorele. Vse okoli tega doma se spreminja in presnavlja: nove pomladi prinašajo novega cvetja, novega zelenja, novih ptic, ki jih pozimi ni bilo; jesen otresa sadje in listje, zima pregrinja zemljo s snežno odejo; spreminjajo se oblaki, ki plovejo nad domom, celo nebo se spreminja; zdaj je sinje kakor cvetje spominčic, zdaj temnejše, poleti je skoraj belo, razžarjeno, jesen je umazano megleno in pozimi ga prekrije bela megla, ki se vzdiguje bogve od kod (Kranjec, 1978: 253).

HRUŠKE, MRTVE KOPRIVE

Leta so minevala; beli oblaki so poleti in spomladi jadrili čez nebo, zgrnili so se včasih, obljubljali nevihto in prinesli droban, lep dež. Vetrovi so prihajali pred zimo in po zimi, sneg je zastiral pokrajino, blede megla, sinje nebo, cvetele so jablane, metulji in otroci so se igrali v soncu, čmrlji so obiskovali cvetoče mrtve koprive in sršeni so vsako leto znova odganjali zarod v stari hruški, kakor bi jo vzeli v najem; samo ta je postajala vsak dan večja; podobna je bila sadu, ki počasi zori; rani, ki se počasi gnoji (Kranjec, 1978: 256).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Slika 10: Hruška

Vir: Pia Kološa

LEPA VIDA PREKMURSKA

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Jaz imam šest oralov orne zemlje in travnikov, plug gozda, plug goric, še kar dobro hišo, zidano – menda veš? Imam lepo živino – krave in kobile, svinje, perutnino. Pri meni ni treba človeku ne po svetu ne stradati (Kranjec, 1978: 314).

KMEČKI ČLOVEK

Skrbno je vse opravila pri živini, če očeta ni bi bilo dolgo domov, vrgla perutnini zizer, ki je ostal do mlačve, svinje pustila kar na vrtu; še na mačko in psička se je spomnila. Nič se ji ni nikamor mudilo (Kranjec, 1978: 355).

KMEČKI ČLOVEK

Pri Smodiševih smo revni, dobro veste, še sama nisem ravno preveč potrebna pri hiši, kaj šele, da bi se me z otrokom želeli. Morala bi po svetu. Če me pa vi še potrebujete in če mislite, da vam ne bom v preveliko sramoto, bi kar ostala (Kranjec, 1978: 366).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Rastline:

BREZE

Ker pred Vlajevo hišo so bile visoke breze, ki so vsako pomlad tako čudovito zelenele, jeseni pa ravno tako čudovito orumenele (Kranjec, 1978: 332–333).

NACI KOUDILA SOOČUJE SEDANJOST S PRETEKLOSTJO

Vidik prekmurske pokrajine:

Ker tudi zdaj je okrog njega ta ravenska ravan odeta v jesen, bližnji gozdič že odmetava listje; vse je porjavelo, še nebo se zdi, je ovito v jesensko porjavelost. Sicer še kar toplo – za ta čas zares toplo sonce se je že spustilo na dva človeka. Obzorje je mehko, bledikasto, vijoličasto, in se zliva s podolgovatimi medmurskimi in štajerskimi griči onstran Mure (Kranjec, 1978: 391).

RAVNICA

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Začelo se je v drugi polovici avgusta, vendar še za vročih poletnih dni. Koudila je začel kositi otave. Vse drugo delo je že opravil – zmlatil je, zasejal ajdo, jesensko proso, kasneje repo. Ko bo končal z otavami, bo treba kopati krompir. V vinogradu že od julija sem ni imel nikakega dela; le kdaj pa kdaj se je odpeljal z avtom po vino, ker so tistega, ki ga je bil pripeljal s kobilami, popili pri mlačvi (Kranjec, 1978: 394).

KMEČKI ČLOVEK

Četudi se bodo vračali – v Ravnem bo čedalje manj ljudi za delo.

Zemljo pa bo nekdo moral obdelovati, zemlja mora roditi kruha, ljudje ga bodo potrebovali, in kruh zraste samo na zemlji, iz zemlje, dobro obdelane, ne gre, obdeluje jo pa lahko samo kmečki človek in naj se potem imenuje tako ali drugače: morali ga bodo zavarovati za starost, proti

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

boleznim – morali mu bodo priznati vse tiste pravice, kakor jih imajo drugi ljudje (Kranjec, 1978: 399).

BOGAT ČLOVEK, MEŠČAN

Ne le to, da sem nekoč silil ljudi v zadruge, v neke kolhoze, ali jim jih reven vsiljeval, nato pa postal najbogatejši človek v Ravnem, ki mu ničesar ne manjka; zdaj se mi pa tudi ta bogati svet, ta Rajevina, ki mi jo je življenje naprtilo na pleča, podira – nimam kam z vsem tem, zadrug pa še ni, da bi me odrešile (Kranjec, 1978: 452).

Živali:

ŠKORCI, VRANE

Škorci in vrane se ves dan spreletavajo po travnikih med redkimi rakitovimi in vrbovimi grmiči. Vrane se celo spuščajo v nove brazde za traktorjem (Kranjec, 1978: 391).

PRAŠIČI, KOKOŠI, RACE, GOSI, PURE, PAV

Roziki je predal svinjake, kjer pa so tudi imeli kar naprej po dvajset svinj: dve čoki sta po dvakrat na leto povrgli mladiče, da ni bilo treba pujskov kupovati, in še svojega merjasca je imel. Drugo so redili za prodajo. Le jeseni je morala Rozika začeti pitati za zakol vsaj tri spomladanske prašiče. - Na dvorišču so se sprehajale jate kokoši, rac, gosi, pur; celo pavji par je Naci privlekel od nekod, da sta krasila dvorišče (Kranjec, 1978: 396).

DETELJ, SINICE

Z jelš je odpadalo poslednje listje in šelestelo; nekje, nedaleč, je detelj trkal ob suho steblo in sinice so se pogovarjale mirno, vdano (Kranjec, 1978: 445).

Slika 11: Raca

Vir: Pia Kološa

5.3 Bele tulpike

Vidik prekmurske pokrajine:

RAVNICA

Pot, ki se je dvigala k Sv. Trojici, je zavila takoj v klanec. Po njej sem najrajši hodil. Takoj za farofom je bil prijeten hlad. Ko je povsod drugod po, po hribih in ravnini cvetel dan, me je po navadi tu osvežila prijetna sapa. Zemlja, ki je kazala rebra na obeh straneh klanca, je dišala, dišale so korenine starih orehov in kostanjev (Godina,1980: 30).

MURA

Šel sem k vodam. Pri stari Muri sem obstal. Sedel sem v travo in prisluhnil kramljanju ptic (Godina,1980: 50).

RAVNICA

Sonce je sijalo nad Turniščem, ki je bilo obraslo s sadnim drevjem. Polja niso bila več v cvetu in rasti (Godina,1980: 64).

RAVNICA

Odprl sem okno. Bela megla je bila raztegnjena po polju in vasi. Beltinski zvonik je rinil iz megle in med drevjem ga je bilo komaj videti. Tudi zvonik črenšovske cerkve se je lepo videl. Za njim so se daleč na obzorju risali vrhovi Slovenskih gorc (Godina,1980: 70).

RAVNICA

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

In jaz bi ostal pri Sv. Trojici, ko nje davno ne bi bilo več. Zrl bi na ravnino, kjer bi stale mirne vode. Mislil bi na čase, ko sem tam trgal bele tulpike, ko je srobot skrival neumno mladost, ko smo lovili ribe, streljali ptice in brezskrbno oponašali ribiče nad vodami (Godina,1980: 90).

RAVNICA

Vse noči se v polju, kamor je gledalo moje okno, ni nič premaknilo. Šel sem iz sobe na stopnice. List se je spustil s starega trsa. Nekdo v vasi je pel. Sonce je blede sijalo, da so se sence pod brajdo komaj poznale. Trava je ležala na zemlji, rjava je bila in na nekaterih mestih čisto suha (Godina,1980: 161).

MURA

Zrak me je poživil. Od Mure je vlekla topla sapa. Od povesod so se oglašale ptice. Počasi hodim proti vodam. Od Mure slišim vpitje otrok. Zmeraj koga srečam. Še ovinek, pa bo tam, kjer cveto bele tulpike (Godina,1980: 246).

Prekmurski človek:

KMEČKI ČLOVEK

Služinčad je bila na njivah. Odprlo se je jesensko delo in kmečkega človeka takrat ni bilo doma. Bili so po njivah, tu dva, tam trije. Ravnina je bila polna prašnatih, delavnih ljudi. Kot sršeni so bili v tistem času (Godina,1980: 60).

KMEČKI ČLOVEK, DELAVEC

Ljudje so se vračali z dela. Mladi so bili v tovarnah, starejši so upravljali s koščkov zemlje krompir in koruzo (Godina,1980: 89).

KMEČKI ČLOVEK

Ljudje bivajo v lesenih kočicah. V velikih, zidanih hišah nihče ne biva (Godina,1980: 90).

KMEČKI ČLOVEK

Ljudje iz naših vasi so prišli v mesto. Blatni in zakrpani so stali pred sodnijo in advokatskimi pisarnami. Naši ljudje pozdravljajo ponižno, vdano, da je človeku nerodno. Nič tistega ponosa nimajo, ki bi jim dal pečat kake vrednosti. Človek ima občutek, da so manj vredni (Godina,1980: 128).

DUHOVNIK

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Ljudje so me gledali. Vedeli so že, da sem premeščen. V Lendavi niti kura ne izleže jajca, da se ne bi o tem šušljalo po gostilnah in uradih, kaj šele, če je premeščen kaplan (Godina,1980: 141).

DUHOVNIK

Zgubil sem pri Bistričanih ugled in zdaj sem dočakal nekaj strašnega. Na ulici nisem bil več varen. Redki so se potegnili zame, ko je letelo kamenje v naju s Kastorjem (Godina,1980: 261).

Slika 12: Duhovnik

Vir: Pia Kološa

ŽIDJE

Brünnerjevi so bili židje. Zame vsekakor novost. Bil sem prepričan, da jim ni do drugega, kakor da človeka opeharijo. Vendar so bili Brünnerjevi drugačni. Če bi bili krščeni, bi jih lahko prišteval med zgledne krščanske družine (Godina,1980: 11).

ŽIDJE

Pri sinagogi je delo končano. Vsa židovska verska družina želi, da bi še to jesen bilo svetišče blagoslovljeno. Židom je prav tako kot vam kristjanom do tega, da se take proslave izvrše čim bolj slovesno (Godina,1980: 82).

ŽIDJE

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Če člani židovskih veroizpovedi obiskujejo katoliške svečanosti, zakaj ne bi bilo enkrat narobe (Godina,1980: 84)?

ŽIDJE

Če se židje udeležijo cerkvenih proslav, ne vem, s kakšno pravico more zahtevati Jerebič, da se mi ne bi udeležili židovske,ne?« se je razvnel Janči. »Veš s čim je zagrozil tistim, ki se udeležijo svečanosti? Pri spovedi jim ne bo dal odveze (Godina,1980: 115).

ŽIDJE

Verjemite mi, židje so pametni. Ker se jim tu dan za dnem dobiček krči, odhajajo na Madžarsko. Tam bodo razmere zanje ugodnejše kot pri nas. Fevdalni sistem prikriva mnogo več špekulacij kakor vsak drug. Če se bodo še kaj časa držali v Madžarski grofje, ne bomo imeli kmalu v Lendavi nobenega žida več (Godina,1980: 126).

ŽIDJE

Katoličan se nima pravice vmešavati v verske zadeve takrat, kadar govori predstavnik cerkve. Posebno še ne bi smel braniti židov. Židov pač ne (Godina,1980: 189).

Zgradbe:

CERKEV

S težkimi koraki sem stopal za ministrantom, ki je drobil s preveliko knjigo do oltarja v zakristiji. Nekaj ljudi je bilo raztresenih po temni cerkvi (Godina,1980: 15).

KAPELICA

Pokleknila sva v kapelici in iskala molitve po brevirju (Godina,1980: 22).

CERKEV

Takrat jev zvoniku udaril zvon. Zaglušil je vsako besedo. Zvonili so z vsemi zvonovi. Zdelo se mi je, da se tresejo stari kostanji pred cerkvijo. Hitel sem pred farof. Spovedniki so prihajali iz cerkve (Godina,1980: 65).

SINAGOGA

Pri sinagogi je delo končano (Godina,1980: 82).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

LESENE KOČE

Ljudje bivajo v lesenih kočicah. V velikih, zidanih hišah nihče ne biva (Godina,1980: 90).

CERKEV

Okrog cerkvice so stari grobovi porasli s travo in mrtvimi koprivami. Križi se držijo po strani in črk, vsekanih v hrpav kamen, ni mogoče razločiti (Godina,1980: 91).

Rastline:

TULPIKE

Ko sva se vračala z bogatim plenom, sva natrgala tulpik in jih nesla dekletom (Godina,1980: 16).

TULPIKE

Tulpike se nižajo z vodo. Vsako leto so peclji visokih mesnatih listov krajši in listi manjši. Ko se voda posuši, tulpik ni več iz zemlje (Godina,1980: 50).

Slika 13: Bele tulpike

Vir: Pia Kološa

PRAPROT, SROBOT

Večkrat sva povabila dekleti s sabo k vodam med visoko protje in gost dišeč srobot (Godina,1980: 16).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

BRESKVE, MARELICE, OREHI

Zrak je postajal prijeten in od goric je prinašal veter duh po dozorevajočem grozdju. Breskve in marelice so zorele Ob poti sem s čevljem udarjal še v nedozorele orehe (Godina,1980: 30).

VRBE

Tu požene vrba in svet se spremeni. Kjer so pred leti regljale žabe, kjer so cvetele tulpike, kjer smo lovili ribe, tam sedaj pastirji klestijo vrbe in pri velikih ognjih pečejo koruzo (Godina,1980: 50).

KORUZA, AJDA, KROMPIR

Polja niso bila več v cvetju in rasti. Prišutala je jesen in z njo je bilo konec toplih dni. Koruzni listi so porumeneli in se zvijali, krompirjeva trava je lezla k zemlji, le ajda je stala pokonci, a je tudi čakala kose (Godina,1980: 65).

HRAST, KOSTANJ, ČRNA JAGODA

Po mehki poti je bilo nastlano kupinovo in hrastovo listje in v jarkih je ležalo na kupe kostanjevih ježic, ki so jih razklali otroci viničarjev (Godina,1980: 89).

GROZDJE

Grozdje je bilo pobrano. Drevje je bilo golo (Godina,1980: 90).

KOSTANJ

Šel sem pred cerkev pod košate kostanje (Godina,1980: 210).

Živali:

ČAPLJE, DIVJE RACE

Z njo sva strašila po prodih čaplje in divje race, ki so v strahu zletele, če se nama je posrečilo ustreliti (Godina,1980: 16).

LASTOVKE, VRABCI

Drugega dne so še lastovke nad Lendavo čebljale o tem, kaj sem počenjal ponoči. Vrabci in kalasturi, vse je drobilo samo o mojem ponočevanju (Godina,1980: 20).

SRAKA

Vrabci so leteli proti mestu. Sraka se je odtrgala od hriba in zaplavala v ravnino (Godina,1980: 30).

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

KOKOŠ

Nekje na parni je kokodakala kokoš (Godina,1980: 88). (Godina,1980: 65).

KRAVE

Otrok, ki je pasel farofske krave, je stekel po klancu in odprl dvoriščna vrata. Krava za kravo je šla od ulice k vodnjaku, kjer je bila v cementni kopanji pripravljena voda (Godina,1980: 88).

JEREBICE

Vasi bodo kukale izza zasneženega drevja, vrane bodo preletavale ravnino, jerebice se bodo skrivale v snegu, zima bo kmalu prišutala (Godina,1980: 181).

SINICE, ŠKOREC

Med vejami so skakljali ptički: vrabci in siničke. Včasih je mednje zablodil tudi škorec. Potresel sem na okno proso, ker sem si želel, da bi jih videl od blizu. Slišal sem jih dan za dnem spodaj na vejah (Godina,1980: 207).

KONJI

Konji trudno klumajo in stopajo po prahu. Čudim se, da golobi preletavajo hiše, čudim se vsemu okrog sebe, kakor bi vstal od mrtvih (Godina,1980: 210).

ŠKRJANCI

Škrjanci so krožili visoko v zraku. Zasedoval sem jih v višinah. Trepotali so s perutmi, delali velike loke proti nebu ali pa se spuščali k zemlji (Godina,1980: 211).

Slika 14: Vrabec

Vir: Pia Kološa

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

5.4 Primerjava vseh treh literarnih del

V spodnji tabeli so prikazani podatki za vsa tri izbrana literarna dela.

Tabela 1: Pojavnost posameznih elementov v vseh literarnih delih

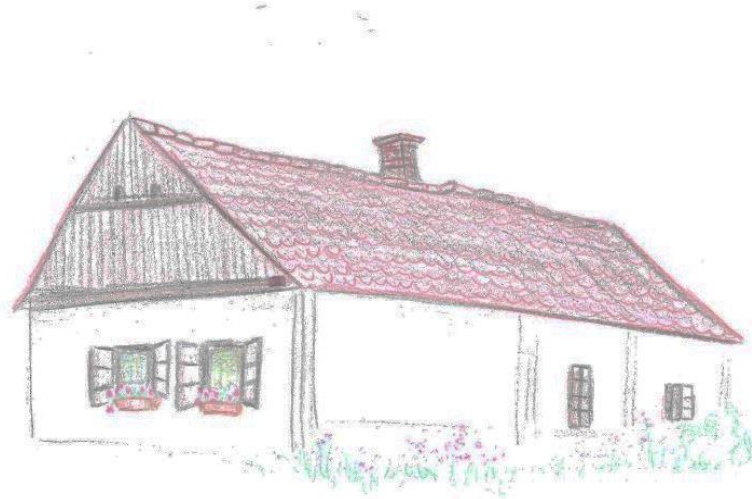
POKRAJINA	ČLOVEK	RASTLINE	ŽIVALI	ZGRADBE
ravnica	kmečki človek	tepka	siva čaplja	kmečka hiša
Mura	meščan	šaš	labod	župnišče
	grof	modriš	ponirek	cerkev
	plemstvo	divji kostanj	smuč	kavarna v hotelu
	mlinar	oranža	ščurek	vila
	krčmar	akacija	fazan	kapelica
	Rom	žito	škrjanec	sinagoga
	židje	koruza	raca	
		ajda	maček	
		vrba	prašič	
		jagned	sršen	
		krompir	metulj	
		trt	čebela	
		spominčice	gos	
		hruške	kokoš	
		koprive	konj	
		češnje	štorklja	

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

		jablane	mrčes	
		breze	žaba	
		tulpike	škorec	
		praprot	grlica	
		srobot	vrabec	
		marelice	podlasica	
		orehi	kukavica	
		breskve	vrana	
		hrast	pav	
		črna jagoda	pura	
			lastovka	
			sraka	
			detelj	
			sinica	
			krava	
			jerebica	

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

Slika 15: Kmečka hiša

Vir: Pia Kološa

5.5 Misli o Prekmurju

Na podlagi analize izbranih literarnih del smo se odločile, da izberemo in sestavimo nekaj misli o prekmurski pokrajini. Misli vseh treh del smo združile in zapisale v knjižico.

- *Prekmurski človek je velik, nekoliko slok, podolgovatega obraza, z orlovskim nosom.*
(Lainšček, *Ločil bom peno od valov*)
- *Zemlja ostane ista in vsakemu služi enako.*
(Lainšček, *Ločil bom peno od valov*)
- *Svetlozele vrbe ob plotovih, jagnedi ob mejah.*
(Kranjec, *Na valovih Mure*)
- *Prekmurska ravnica je kakor razpotegnjena mürska meglica, s pašniki in mürskimi močvarami.*
(Kranjec, *Na valovih Mure*)
- *Mürsko prodišče je pomežiknilo zlato zrno in zasejalo v srce upanje.*

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

(Kranjec, Na valovih Mure)

- *Njena usoda je usoda sive čaplje.*

(Lainšček, Ločil bom peno od valov)

- *Panonsko mestece kot velika dremava vas.*

(Lainšček, Ločil bom peno od valov)

- *Za gozdom slutiš prostrano ravnino.*

(Kranjec, Na valovih Mure)

- *Mura teče in ne odteče nikoli.*

(Kranjec, Na valovih Mure)

- *Vasi kukukajo izza zasneženegadrevja, vrane preletavajo ravnino.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Tu požene vrba in svet se spremeni.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Zrak je prijeten in od goric veter prinaša duh po dozorevajočem grozdju.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Naši ljudje pozdravljajo ponižno in vdano.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Ravnina, polna prašnatih, delovnih ljudi.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Od Mure se vleče topla sapa.*

(Godina, Bele tulpike)

- *Bela megla je razpotegnjena po polju in vasi.*

(Godina, Bele tulpike)

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

- *Sedenje v travi in poslušanje kramljanje ptic.*
(Godina, Bele tulpike)
- *Zemlja diši, dišijo korenine starih orehov in kostanjev.*
(Godina, Bele tulpike)
- *Obzorje je mehko, bledikasto, vijolično.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *Nebo je sinje, kakor cvet spominčic.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *Grlice pojejo vso pomlad.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *Človek je navezan na zemljo, na dom in živali.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *Štrk se sprehaja po travi ves moker in lovi mrčes in žabe za svoj zarod.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *Vsi ljubijo zemljo in orjejo po njej.*
(Kranjec, Na valovih Mure)
- *In zemlja – ta zemlja rodi vedno znova in nikdar ne vpraša, zakaj in komu.*
(Kranjec, Na valovih Mure)

6 ANALIZA INTERVJUJEV

6.1 Intervju s Ferijem Lainščkom

1. *Pozdravljeni, napisali ste čudovit roman Ločil bom peno od valov, v katerem ste opisali Prekmurje, njeno pokrajino, reko, mesto, podeželje, ljudi in žensko dušo. Dogajanje ste uvrstili v čas po razpadu Avstro-Ogrske in 1. svetovne vojne. Kaj Vas je vodilo k pisanju takšnega romana?*

Roman Ločil bom peno od valov je pravzaprav del trilogije oz. sta neposredno s Prekmurjem povezana dva romana iz te trilogije, prvi je Ločil bom peno od valov, drugi pa nosi naslov Muriša. Prvi je postavljen v čas prve svetovne vojne, drugi pa v čas druge svetovne vojne. Kaj me je vodilo k pisanju teh romanov? Vsekakor sem želel v romanih predstaviti nek svoj pogled na stoletje, ki je za nami, stoletje, v katerem sem tudi sam živel, in to je bilo pravzaprav osrednje vodilo. Za prizorišče romana sem v prvih dveh primerih izbral ta panonski svet, ki ga tudi najbolj poznam. Ta svet je bil v tem zgodovinskem času izrazito na prelomih, to je tudi čas, ko se je Prekmurje pravzaprav končno spet pridružilo matici in še vrsto je bilo dogodkov, ki so bili, tudi literarno, lahko zanimivi.

2. *Ali ste za pisanje romana preiskovali zgodovino in ali roman temelji na resničnih dogodkih, ki so zaznamovali Prekmurje pred 100 leti?*

Pri pisanju takih romanov je zgodovinsko ozadje vsekakor treba poznati, vendar to pravzaprav ne zadošča. Sama zgodovinska dejstva niso tisto, kar pisatelja najbolj zanima, temveč je potrebno ujeti duha časa. Ko sem pisal roman Ločil bom peno od valov, sem moral razumeti, kako so ljudje takrat živeli, kako so doživljali čas, v katerem živijo, kako so se počutili, kaj jih je vodilo na različne načine, ne samo recimo ideološko, ampak tudi v osebnem življenju. Skratka, da bi lahko razumel duha tistega časa, sem vložil pravzaprav največ napora. Seveda so dogodki, ki so v romanu opisani, tudi zgodovinska dejstva. Roman so pregledali, potem ko je nastal, tudi zgodovinarji, ki so nekako potrdili, da vsa ta zgodovinska dejstva stojijo, medtem ko so seveda literarni liki izmišljeni. Se pravi, gre za kombinacijo mimezisa, resničnosti in pa fikcije, izmišljenega.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

3. *Kljub temu, da roman prikazuje skoraj pristno dogajanje in življenje ljudi tedaj, se mi zdi, da glavna junakinja Elica ni opisana kot tipična predstavnik tedaj živečih žensk Prekmurja. Gre za realističen roman ali pa ste ga malo posodobili?*

Elica je pravzaprav ženska tistega časa, je pa seveda posebna ženska in izjemno pogumna ženska. Vsa ta njena dejanja pravzaprav sodijo nekako v kontekst evropskega dogajanja, dogajanja na področju boja za ženske pravice, za osamosvajanje žensk, reševanje ženskega vprašanja. Seveda Elica ni tipična predstavnik, če tako rečem kmečkega življa in tudi ni tipična predstavnik meščanskega življa. Se pravi, v tem smislu je ne moremo nekako stereotipno označiti, ampak ravno zaradi tega je lahko postala literarna junakinja, ravno zaradi tega je tako zelo posebna, da jo v vseh časih pravzaprav lahko razumemo in to se je dejansko kasneje potrdilo, saj roman je bil recimo celo dvakrat obravnavan kot maturitetni esej, ravno zaradi Eličine usode, se pravi enkrat je bil roman obravnavan v primerjavi z Ano Karenino in njenim življenjem, skratka zagotovo je aktualna.

4. *Zakaj ime romana Ločil bom peno od valov, ki se pojavi tudi kot skrito geslo pri pobegu Elice?*

Naslov romana Ločil bom peno od valov je izrazito metaforično sestavljena poved, je pravzaprav nek poskus poetičnega oz. metafizičnega gesla, veliko so se, tudi sem opažal, s tem naslovom ukvarjali med pisanjem teh maturitetnih esejev in spet se je potrdilo, da ponuja ravno to, kar sem želel, veliko razlag, veliko premislekov o tem, kaj dejansko ta naslov pomeni oz. kaj se za njim skriva.

5. *Kako Vi vidite prekmurskega človeka ter njegove lastnosti sedaj in kako ste ga videli takrat, ko ste pisali roman Ločil bom peno od valov? Kaj so največje razlike?*

Jaz ne vem, če prekmurski človek kot tak pravzaprav sploh obstaja, jaz sem veliko bolj razmišljal o panonskem človeku. Se pravi, razumel sem Prekmurje kot en fraktal ene večje celote, to je ta Panonija, to je ta panonska ravnica, ki je seveda zaznamovana s tem življenjem človeka z ravnice. Zdaj tega človeka z ravnice opredeljujem pač nekako iz te perspektive, da je življenje v ravnici malce drugačno, kot življenje v Alpah, kot življenje v Mediteranu, da je pač ta panonski človek malce drugačen v nekaterih odtenkih svoje duše, recimo od človeka v Alpah

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

ali pa kjerkoli drugje na svetu. Gre namreč za neko perspektivo mravlje. Človek je v ravnici majhen, človek se v ravnici zaveda svoje majhnosti in minljivosti in to vpliva na njegov odnos do življenja v nekaterih odtenkih. Seveda so te posebnosti drobcene, so nekako na prvi pogled tako rekoč nevidne, ampak ravno skozi literarna dela, ki imajo izrazit *genius loci* ali pa tudi umetniška dela druga, se to nekako pokaže v tem smislu. Mislím, da se pravzaprav človek v Panoniji ni veliko spremenil skozi čas v tem smislu. Seveda so nastajale druge razlike, duh časa je drugačen, ampak tu govorimo o nekíh temeljnih stanjih človekovega sentimenta in odnosa do sveta.

6. *Zakaj ste v romanu opisali predvsem pokrajino in ljudi v ravninskem - ravenskem delu Prekmurja in ne gričevnatega Goričkega, od koder tudi sami prihajate, ter tamkajšnjih majhnih ljudi in graščakov?*

Mislím, da sem delno že odgovoril v prejšnjemu vprašanju. Saj četudi mi sedaj govorimo o gričevnatem Goričkem, je to še zmeraj del Panonije, tako da če se malce pošalim, z malo večjega aviona, ki leti malo višje, se te drobcene razlike pravzaprav ne opazijo. Tudi je seveda roman položen v ta ravninski del oz. ravenski, kot vi pravite, zaradi tega, ker je nek osrednji protagonist romana *Ločil bom peno od valov* in pa tudi v romanu *Muriša*, seveda reka Mura. O Goričkem recimo pišem zdaj, ko pišem roman o svojem otroštvu, ta bo izšel konec tega leta in tu se recimo posvečam posebej nekemu mikrokozmosu, Goričkemu, ker vse to ravensko, dolinsko, vse to je z perspektive nekega višjega aviona, ki leti malo višje, pravzaprav neznatna razlika. Z manjšim avionom letimo, nižje se spuščamo, bolj so te podrobnosti potem očitne.

7. *Prekmursko pokrajino in njene ljudi sta opisovala tudi pisatelj Ferdo Godina v Bele tulpike in Miško Kranjec v Na valovih Mure. Po čem mislite, da so si vsa tri dela podobna in v čem se razlikujejo?*

Jaz seveda vem, kako sta Ferdo Godina in Miško Kranjec pisala o Muri, predvsem Miško Kranjec mi je celo blizu v teh nekíh opisih Mure, opisih življenja, se pravi življenja v naravi, tako da če bi živelá sočasno, bi se verjetno lahko družila med sprehodi ali pa na ribičiji ali pa seveda tudi v debati. V tem smislu poznam, kako sta Ferdo Godina in Miško Kranjec opisovala Prekmurje in mislím, da tu pravzaprav ni neke bistvene razlike v opisih med njima in mano.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

8. *Sta bila Godina in Kranjec vaša vzornika in ali ste se pri pisanju romana Ločil bom peno od valov zgledovali po njiju?*

Težko bi rekel, težko bi govoril o Mišku Kranjcu in Ferdu Godini kot vzornikih, morda na nek način, ampak pri pisateljevanju pravzaprav težko rečemo, da obstajajo vzorniki, vsak avtor mora biti tako zelo svoj in tako zelo poseben, da je lahko sploh pisatelj. Tako da o vzgledu težko govorim. Je res tudi, da Miško Kranjec je opisoval predvsem malega človeka, kot temu rečemo, to življenje na vasi. V obeh mojih romanih je pravzaprav veliko bolj opisano meščansko življenje, predvsem pa je opisano tudi življenje po gradovih, se pravi v prvem romanu Ločil bom peno od valov najprej beltinski grad in potem kasneje tudi murskosoboški grad, in to se mi zdi, da je bilo literarno, to meščansko življenje in življenje po gradovih premalo opisano, oziroma je bilo nekaj, česar se pisatelji niso dotikali na tem koncu.

9. *Vsi trije omenjeni romani so tudi ljubezenski. Ali mislite, da je ljubezen nekaj, kar zaznamuje prekmurskega človeka?*

Pa moram tako odgovoriti. Ljubezen ne zaznamuje samo prekmurskega človeka, ljubezen zaznamuje slehernega človeka. Jaz mislim, da je ljubezen pravzaprav neka tema, ki je na eni strani večna, po drugi strani pa seveda v času, v katerem danes živimo, se mi zdi, da je prav govorjenje o ljubezni na nek način že angažirano dejanje, da je to tisto, o čemer se brez ironije in sarkazma in brez neke distance pravzaprav težko govori v tem času, je pa treba ravno na ta način spregovoriti, ker na neki večni tehtnici dobrega in zla, ki dejansko že tisočletja niha, se mi zdi, da je ravno ljubezen tista, ki pomaga na strani dobrega, da to tehtnico zmeraj znova nekako izravna. Se pravi, da nas zlo ne povleče navzdol, da zlo dokončno ne zmaga, je potrebna ljubezen v vseh oblikah na strani dobrega, da lahko ta svet še zmeraj stoji v ravnovesju, da se ohranjajo te neke temeljne civilizacijske vrednote in da je lahko življenje naše na tem planetu še zmeraj človeško. V tem smislu seveda ljubezen. Niso samo ti trije moji romani ljubezenski, ampak so pravzaprav vsi moji romani ljubezenski.

10. *Za konec pa še nekaj, kar zanima le mene in ni povezano z raziskovano nalogo. Zakaj nosite klobuk? Opazila sem, da sta podobna klobuka nosila tudi Kranjec in Godina. Ali predstavlja kak simbol?*

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpice in Ločil bom peno od valov**

Kar zadeva klobuk kot pokrivalo, predvsem ne samo da sta nosila klobuk Kranjec in Godina, ampak pred drugo svetovno vojno, se pravi v tistem času pred Jugoslavijo oz. pred komunistično Jugoslavijo, je bil klobuk zelo razširjeno pokrivalo, ne samo v Prekmurju, ampak pravzaprav spet na ozemlju celotne Panonije, če samo gledamo, ne vem, se spustimo v Podravino, Slavonijo, pa Srem, Bačko, Banat, pa naprej v Hortobaško, skratka kamor koli gremo po Panoniji je bil klobuk pravzaprav tradicionalno pokrivalo. Potem so ga po nastanku Jugoslavije oz. po vzpostavitvi komunističnega sistema nadomestile čepice, se pravi baltska kapa, se pravi ta kapa s šiltom se je v najrazličnejših oblikah spremenila v delavsko čepico in praktično so klobuki izginili z ulic, iz mest, pa tudi iz vasi v tem panonskem okolju. V prvi vrsti je pri meni klobuk pomenil takrat, ko tega klobuka še ni bilo, npr. Vlado Kreslin si ga je nadel, potem pa ga skoraj že več ni bilo, zame pomenil nek stik s tradicijo. Seveda po osamosvojitvi, po razpadu teh komunističnih režimov in po vzpostavitvi demokracije in verjetno po nekem vračanju meščanskega življenja v tistem tradicionalnem smislu, so se klobuki potem počasi začeli vračati. In danes lahko že seveda po vseh teh mestih, ki sem jih prej omenjal, spet naletimo na klobuke, ne samo ko plešejo v narodni noši kot folklornem oblačilu, ampak dejansko v vsakdanjem življenju. Tako, da zdaj ne vem, postavili ste vprašanje, ali predstavlja kak simbol. V nekem smislu verjetno seveda predstavlja nek simbol. Tako, kot je baltiška kapa bila ne vem simbol revolucije v Rusiji recimo, tako kot je bila delavska čepica na nek način simbol delavskega razreda v nekdanji Jugoslaviji, tako je verjetno klobuk simbol neke meščanske države, nedvomno v tem smislu se mi zdi, da ga tudi sam nosim.

Za Vaš čas in trud se Vam iskreno zahvaljujem. Želim Vam še naprej polno pisateljskega navdiha.

Zara Bertalanič

6.2 Intervju z gospo Gizelo Žižek

Gospo Gizelo Žižek iz Gornje Bistrice smo intevjuvale, ker je pisatelja Godino in duhovnika Arpada tudi osebno poznala.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

1. Prebrali ste knjigo Bele tulpike, pisatelja Ferda Godina. Kje mislite, da je pisatelj dobil navdih za to zgodbo?

Dogodki in osebe v knjigi so bile resnične. Zgodba se je v resnici dogajala. Jaz sem duhovnika Arpada in njegovo mamo osebno poznala. Doma sta imela veliko kmetijo. Tam sem bila nešteto krat.

2. Kako bi opisali duhovnika Arpada?

Govoril je rad, a vse, kar je povedal, je prej premislil. Ko se je s tabo pogovarjal, te je gledal izpod čela. Ni se smejal, bil je resen človek. Videlo se je, da je izobražen in inteligenten. Tudi moj oče je bil njegov dober prijatelj.

3. Kaj je šlo pozneje narobe? V zgodbi pisatelj opisuje, da je duhovnik moral izstopiti iz duhovniškega poklica zaradi ženske Rahele.

V njegovi fari je služboval tudi strog duhovnik, ki je imel velik vpliv na Arpadovo materjo. Ker so mu na uho prišle govorice, da se Arpad videva z žensko, je njegovo mamo prepričal, da ga vzame nazaj, k sebi domov.

4. Kaj pa se je zgodilo z Rahelo?

Ona je z duhovnikom zanosila, zato so jo starši odpeljali na Madžarsko, kjer je morala splaviti.

5. Torej je pisatelj Ferdo Godina to zgodbo poznal in jo je zapisal po spominu?

Seveda jo je poznal, saj sta bila pisatelj Godina in duhovnik Arpad bratranca. Tega ne trdim zagotovo, ne jemljite me za besedo, sem pa prepričana, da sta bila v ožjem sorodstvenem razmerju.

6. Vi pa ste poznali pisatelja Ferda Godino?

Poznala sem ga, a ne toliko kot tega duhovnika. Godine nismo dosti videvali, saj je tisti čas študiral v Ljubljani in je redkokdaj prišel domov. Smo se pa zelo dobro poznali z njegovimi starši in brati.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

7. Poleg Belih tulpik ste prebrali tudi knjigo Miška Kranjca, *Na valovih reke Mure*. Kateri pisatelj po vašem mnenju pogosteje in natančneje opisuje prekmursko pokrajino in človeka?

Zdi se mi, da pisatelj Ferdo Godina malo več kot Miško Kranjec.

8. Zakaj mislite, da je pisatelj dal knjigi ravno ta naslov, *Bele tulpike*?

Res ne vem. V naslov se nisem dosti poglobljala.

9. Kaj pa v resnici so bele tulpike? Pisatelj jih čez celotno zgodbo velikokrat omeni.

Bele tulpike so lokvanji z belimi cvetovi. Rastejo v tudi v rokavih reke Mure. Godina je imel iz svoje hiše razgled ravno na enega teh murskih rokavov.

10. Oba pisatelja, Godina in Kranjec, v svojih delih opevata reko Muro. Čemu?

Ljudje, ki živimo ob Muri, smo na to reko čustveno navezani. Ta navezanost se prenaša iz roda v rod. Mura je ljudem veliko pomenila, saj jim je priskrbela hrano. Spomnim se, da smo veliko lovili ribe, tudi mlin je bil tam. Moj mož je bil strasten ribič. Tja smo se kljub nevarnosti hodili tudi kopat. Nismo imeli kopalk, uporabili smo predpasnike. Drži, na Muro smo vsi zelo navezani.

11. Kakšen odnos pa je imel Godina do duhovščine?

Godina je duhovnike spoštoval, cenil. Tudi njegov brat je bil duhovnik.

12. Vi ste Godinovo družino poznali. Malo mi jo opišite.

Godinova družina je štela veliko članov in so bili premožni kmetje. Ferdova mati je bila zelo gosposka, delovala je vzvišeno. Ni bil vsak primeren za njeno družbo. Zelo je cenila ljudi, ki so se urejali. Če si prišel k njihovi hiši, te je najprej premerila od glave do pet, če si ji bil po volji, se je pogovarjala s tabo. Nekoč so celo imeli plemiški naziv, von Godina. Na vasi so bili zelo spoštovani. Veljali so za višjo družbo. V družini so skoraj vsi študirali. Za tisti čas je bila to velika redkost.

Hvala za vaš čas in trud.

Eva Vučko

7 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK

UGOTOVITVE

Ugotovile smo, da so se vsi trije prekmurski avtorji dotaknili prekmurske pokrajine in ljudi, ki bivajo tukaj.

- V nalogi smo raziskale literaturo o življenju in delu posameznega avtorja. Tako smo lažje nadaljevale naš empirični del. Seznanile smo se z vsebino posameznega literarnega dela z literarno zvrstjo. Na valovih Mure je zbirka novel, Bele tulpike so roman, Ločil bom peno od valov pa je roman sestavljen iz treh novel.
- V praktičnem delu nas je zanimalo, koliko je v izbranih literarnih delih opisana prekmurska pokrajina, preprost prekmurski človek, katere rastline in živali so omenjene in katere zgradbe so omenili avtorji.
- Prekmurska pokrajino so izpostavili vsi trije avtorji, najbolj Miško Kranjec. Opisujejo ravnico ob reki Muri. Omenjeni so različni prekmurski kraji: Lendava, Turnišče, Črenšovci, Beltinci ...
- Prekmurski človek je v največji meri preprost kmet. Iz vsebine je razvidno, da gre za za dobrosrčne ljudi, ki so s svojo skromnostjo, pridnostjo, neverjetnim čutom za sočloveka postali veliki ljudje. Premožnejši so živeli v mestih, tudi duhovščina je veljala za bogatejši in izobražen sloj prebivalstva. V Belih tulpikah so omenjeni tudi židje,
- Prekmurje je predvsem v svojem gričevnatem delu in nekaterih delih ob Muri precej redko naseljeno. Te dele pogosto prekriva gozd, kar je pomagalo, da se je ohranila pestra paleta redkih živali. Obiskovalci Prekmurje ponavadi povezujejo predvsem s štokljamami, ki so postale nekakšen zaščitni znak pokrajine ob Muri. Živali, ki bivajo v prekmurski pokrajini pa so še: čaplje, fazani, divji golobi, škrjanci, škorci, žabe, metulji, čebele ... Za kmečka gospodarstva pa so značilne domače živali, ki so omenjene tudi v izbranih delih: kokoši, gosi, konji, krave, mačke ...
- Mura izvira v Nizkih Turah v Avstriji in se izliva v Dravo pri Legradu na Hrvaškem. Iz alpske preide v nižinsko reko, za katero je bil nekdanj značilen širok rečni prostor, s številnimi vijugami, rečnimi rokavi, prodišči ter poplavnimi logi in mrtvicami. Reka je dolga 444 km. Danes je večji del reke speljan v stalno strugo, kljub temu pa še vedno najdemo ob Muri mnoge Murine rokave imenovane mrtvice, v katerih se

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

nahajajo redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste. Danes je reka precej onesnažena, včasih so v njej plavali in se družili ob različnih vodnih igrah. Z Muro se Lainščekov roman v predgovoru začne in v epilogu konča, ob njej se zgodijo vsi temeljni dogodki.

Mura je v tem romanu os življenja. Svet ob Muri je za veliko revežev sicer krivičen, a za Elico in Ivana radodaren, prav tako za vse soboške meščane, ki živijo dostojno in umirjeno življenje.

- Prekmurje se ponaša s pestrim rastlinstvom, ki se nekoliko razlikuje med pretežno ravninskim svetom ob reki Muri in gričevnatim svetom Goričkega. Precej velik del pokrajine še vedno pokrivajo gozdovi. Še posebej so zanimivi močvirnati gozdovi v bližini reke Mure. V izbranih literarnih delih je omenjeno rastlinstvo, ki je značilno za svet ob reki Muri: tulpike – lokvanji, praproti, breze, vrbe, jagnedi, divji kostanji ... Sadno drevje je v klopu kmečkih gospodarstev. Omenjena oranža ni značilna za ta predel pokrajine. Verjetno je bila prinešena, saj je rasla ob razkošni nadstropni hiši.
- Ob analizi intervjujev smo ugotovile: Feri Lainšček je povedal, da Godina in Kranjec nista bila njegova vzornika, sta pa oba opisovala prekmursko pokrajino in kmečkega človeka. Zase pravi, da ima raje meščansko življenje. Ne govori o prekmurskem človeku kot takem, bliže mu je poimenovanje panonski človek. Gospa Gizela Žižek je poznala družino Godina. Bili so za tisti čas zelo premožni, vsi otroci so študirali. Osebno pa je poznala tudi duhovnika Arpada, okrog katerega se zgodba odvija. Bele tulpike so lokvanji z belimi cvetovi. Godina je roman tako poimenoval verjetno zaradi tega, ker jih je vsak dan gledal iz okna, saj je živel tik ob mrtvem rokavu reke Mure.

V nadaljevanju podajamo ugotovitve glede naših hipotez:

1. Vsi trije izbrani pisatelji opevajo prekmursko pokrajino in preprostega kmečkega človeka. **DELNO POTRJENA**
2. V vseh treh literarnih delih je moč zaznati živali in rastline, ki so značilni za ta predel Slovenije. **POTRJENA**

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

3. V vseh treh literarnih delih so omenjene in opisane samo preproste kmečke hiše.
OVRŽENA
4. Pisatelj Feri Lainšček se je zgledoval po svojih predhodnikih, posebej po Mišku Kranjcu. OVRŽENA

ZAKLJUČEK

Prekmurska pokrajina je ravninski predel ob reki Muri, kjer so se odvijale številne zgodbe naših prekmurskih ljudi. V vaseh ob reki so živeli kmečki ljudje, ki so bili preprosti, pobožni. Preživljali so se s tem, kar so si pridelali. V mestih so živeli meščani, ki so bili bolj izobraženi in bogatejši. Privoščili so si razkošna bivališča, z velikimi okni, številnimi vrati, rožami na oknih ... Kmetje pa so se zavedali svoje majhnosti, živeli so v preprostih hišah, s slamo kritih, okna so bila prekrita z žaklovino. A bili so srečni, zadovoljni s tistim, kar so imeli. Reka Mura jim je dajala hrano. Kljub nevarnosti so se hodili tja kopat. Ker kopalk niso imeli, so se kopali v predpasnikih. Tudi mlini na reki so delovali. Ob obilnih padavinah je reka Mura nevarno narastla in poplavela okoliške vasi. V gozdovih ob reki in na prostranih poljih rastejo številne rastline, ki dajejo pokrajini svoj pečat. Zagotovo v spomladanskem času zvončki in narcise, kasneje cvetijo drevesa. V njihovih krošnjah se zbirajo ptice, ki s svojim glasnim petjem kramljajo. V mrtvih rokavih Mure domujejo tulpike – lokvanji, vrbe, jagnedi, breze ... V poletnem času, ko žito dobiva zlato barvo, ga preletavajo čebele, metulji, s svojo modro barvo marsikje pokuka na plan modriš. Nikakor pa ne smemo pozabiti na štoklje, ki so zaščitni znak Prekmurja.

Prekmurje in njeni prebivalci so skozi zgodovino preživeli marsikaj in prav je, da se poklonimo tudi temu delu naše Slovenije z mislimi, ki smo jih zbrale iz obravanih literarnih del, ter tako tudi na tak način obeležimo 100-letnico priključitve k matični domovini.

8 VIRI IN LITERATURA

Godina, F. (1972). Bele tulpike. Murska Sobota: Pomurska založba.

Honzak, M. (2002). Dober dan književnost. Priročnik za učence osnovnih šol. Ljubljana: Mladinska Knjiga.

Kmecl, M. (1996). Mala literarna teorija. Ljubljana: M & N.

Kos, J. (1996). Očrt literarne teorije. Ljubljana: DZS.

Kranjec, M. (1978). Na valovih Mure. Murska Sobota: Pomurska založba.

Lainšček, F. (2010). Ločil bom peno od valov. Ljubljana. Študentska založba.

Muršič, J. (2004). Veliki album slovenskih pisateljev. Ljubljana: Mladika.

Zadravec, F. (1963). Miško Kranjec. Murska Sobota: Pomurska založba.

<https://www.kl-kl.si/domoznanstvo/lendavski-umetniski-portreti/ferdo-godina/>, 18. 12. 2019

https://visithrastnik.si/prireditve/519/literarni_vecer_s_ferijem_lainsckom_in_zakljucek_bralne_znacke_za_odrasle_hrastnicani_beremo/, 21. 1. 2020

<https://www.kl-kl.si/domoznanstvo/lendavski-umetniski-portreti/misko-kranjec/>, 21.1. 2020

9 PRILOGE

- Vprašanja za intervju pisatelja Ferija Lainščka
- Vprašanja za intervju gospe Gizele Žižek
- Knjižica zbranih misli o Prekmurju

VPRAŠANJA ZA PISATELJA FERIJ LAINŠČKA

1. Pozdravljeni, napisali ste čudovit roman Ločil bom peno od valov, v katerem ste opisali Prekmurje, njeno pokrajino, reko, mesto, podeželje, ljudi in žensko dušo. Dogajanje ste uvrstili v čas po razpadu Avstro-Ogrske in 1. svetovne vojne. Kaj Vas je vodilo k pisanju takšnega romana?
2. Ali ste za pisanje romana preiskovali zgodovino in ali roman temelji na resničnih dogodkih, ki so zaznamovali Prekmurje pred 100 leti?
3. Kljub temu, da roman prikazuje skoraj pristno dogajanje in življenje ljudi tedaj, se mi zdi, da glavna junakinja Elica ni opisana kot tipična predstavnica tedaj živečih žensk Prekmurja. Gre za realističen roman ali pa ste ga malo posodobili?
4. Zakaj ime romana Ločil bom peno od valov, ki se pojavi tudi kot skrito geslo pri pobegu Elice?
5. Kako Vi vidite prekmurskega človeka ter njegove lastnosti sedaj in kako ste ga videli takrat, ko ste pisali roman Ločil bom peno od valov? Kaj so največje razlike?
6. Zakaj ste v romanu opisali predvsem pokrajino in ljudi v ravninskem - ravenskem delu Prekmurja in ne gričevnatega Goriškega, od koder tudi sami prihajate, ter tamkajšnjih majhnih ljudi in graščakov?
7. Prekmursko pokrajino in njene ljudi sta opisovala tudi pisatelja Ferdo Godina v Belih tulpikah in Miško Kranjec v Na valovih Mure. Po čem mislite, da so si vsa tri dela podobna in v čem se razlikujejo?
8. Sta bila Godina in Kranjec vaša vzornika in ali ste se pri pisanju romana Ločil bom peno od valov zgledovali po njiju?

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure, Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**

9. Vsi trije omenjeni romani so tudi ljubezenski. Ali mislite, da je ljubezen nekaj, kar zaznamuje prekmurskega človeka?

10. Za konec pa še nekaj, kar zanima le mene in ni povezano z raziskovano nalogo. Zakaj nosite klobuk? Opazila sem, da sta podobna klobuka nosila tudi Kranjec in Godina. Ali predstavlja kak simbol?

VPRAŠANJA ZA GOSPO GIZELO ŽIŽEK

1. Prebrali ste knjigo Bele tulpike, pisatelja Ferda Godina. Kje mislite, da je pisatelj dobil navdih za to zgodbo?

2. Kako bi opisali duhovnika Arpada?

3. Kaj je šlo pozneje narobe? V zgodbi pisatelj opisuje, da je duhovnik moral izstopiti iz duhovniškega poklica zaradi ženske Rahele.

4. Kaj pa se je zgodilo z Rahelo?

5. Torej je pisatelj Ferdo Godina to zgodbo poznal in jo je zapisal po spominu?

6. Vi pa ste poznali pisatelja Ferda Godino?

7. Poleg Belih tulpik ste prebrali tudi knjigo Miška Kranjca, Na valovih reke Mure. Kateri pisatelj po vašem mnenju pogosteje in natančneje opisuje prekmursko pokrajino in človeka?

8. Zakaj mislite, da je pisatelj dal knjigi ravno ta naslov, Bele tulpike?

9. Kaj pa v resnici so bele tulpike? Pisatelj jih čez celotno zgodbo velikokrat omeni.

10. Oba pisatelja, Godina in Kranjec, v svojih delih opevata reko Muro. Čemu?

11. Kakšen odnos pa je imel Godina do duhovščine?

12. Vi ste Godinovo družino poznali. Malo mi jo opišite.

Raziskovalna naloga: **Hvalnica Prekmurju v izbranih literarnih delih: Na valovih Mure,
Bele tulpike in Ločil bom peno od valov**